WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Darlun Cymharol o Wasanaethau Orthopedeg

Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Dyddiad: Mehefin 2015

Cyfeirnod: 684A2014

Mae'r adroddiad hwn wedi ei baratoi ar sail gwaith gafodd ei wneud dan y Government of Wales Act 1998 a Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Roedd tîm Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnwys Anne Beegan, Sian Davies, Andrew Doughton, Kate Febry, Delyth Lewis a Stephen Lisle o dan gyfarwyddyd David Thomas.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol o'r Cynulliad Cenedlaethol ac o lywodraeth. Mae'n archwilio ac yn ardystio cyfrifon Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus a noddir ganddi ac sy'n gysylltiedig â hithau gan gynnwys cyrff y GIG yng Nghymru. Mae ganddo'r pŵer statudol i gyflwyno adroddiadau i'r Cynulliad Cenedlaethol ar ddarbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y defnydd a wna'r sefydliadau hynny o'u hadnoddau wrth gyflawni eu swyddogaethau, a sut y gallent wella'r defnydd hwnnw.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol, ynghyd ag archwilwyr penodedig, hefyd yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, mae'n cynnal astudiaethau gwerth am arian mewn llywodraeth leol ac yn arolygu cydymffurfiaeth gydag anghenion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waitih gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sydd yn fwrdd statudol wedi'i sefydlu ar gyfer y nod hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol.

Am ragor o wybodaeth ysgrifennwch at yr Archwilydd Cyffredinol yn y cyfeiriad uchod, ffoniwch 029 2032 0500, e-bostiwch: post@archwilio.cymru, neu gweler y wefan www.archwilio.cymru.

© Archwilydd Cyffredinol Cymru 2015

Cewch ailddefnyddio'r cyhoeddiad hwn (heb gynnwys y logos) yn rhad ac am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng. Rhaid i chi ei ailddefnyddio'n gywir ac nid mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint Archwilydd Cyffredinol Cymru a rhaid rhoi teil y cyhoeddiad hwn. Lle nodwyd deunydd hawlfraint unrhyw drydydd parti bydd angen i chi gael caniatâd gan ddeiliaid yr hawlfraint dan sylw cyn ei ailddefnyddio.

Os ydych angen unrhyw un o'n cyhoeddiadau mewn ffurf ac/neu iaith wahanol cysylltwch â ni gan ddefnyddio'r manylion canlynol: Ffôn 029 2032 0500, e-bost post@archwilio.cymru.

Cynnwys

	Adroddiad cryno	4
1	Gwasanaethau sylfaenol a chymunedol	14
	Darpariaeth gofal sylfaenol	14
	Atgyfeiriadau gan feddygon teulu	17
	Gwasanaethau asesu a thrin cyhyrysgerbydol cymunedol	19
2	Cleifion allanol a gwasanaethau diagnostig	22
	Gwasanaethau i gleifion allanol	22
	Gwasanaethau ffisiotherapi	26
	Gwasanaethau radioleg	28
3	Gwasanaethau i gleifion preswyl	30
	Aros a pharatoi i fynd i'r ysbyty	30
	Derbyniadau	34
	Aros yn yr ysbyty	35
	Rhyddhau cleifion	36
4	Apwyntiadau dilynol a chanlyniadau	40
	Trefniadau dilynol	40
	Canlyniadau a phrofiad cleifion	41
	Atodiadau	
	Atodiad 1 – Ffynonellau data	45

Adroddiad cryno

1 Yn 2013, cynhaliodd yr Archwilydd Cyffredinol adolygiad gorfodol lleol o wasanaethau orthopedeg ledled Cymru. Nod yr adolygiad oedd ateb y cwestiwn canlynol: ‘A yw gwasanaethau orthopedeg yn effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus ac a ydynt yn cael eu cynllunio a’u darparu mewn ffordd gynaliadwy?’ Mae canfyddiadau’r gwaith hwnnw wedi’u cyflwyno mewn adroddiad cenedlaethol, **Adolygiad o Wasanaethau Orthopedeg**.

2 Fel rhan o’r fethodoleg a oedd yn sylfaen i’r adolygiad, aethom ati i gasglu amrywiaeth o ddata er mwyn deall perfformiad gwasanaethau orthopedeg presennol ym mhob bwrdd iechyd. Mae’r adroddiad hwn yn cyflwyno ein harolwg o wasanaethau orthopedeg ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda (y Bwrdd Iechyd) ar sail y data hwnnw, ac yn nodi sut mae’r gwasanaeth yn cymharu â gweddill Cymru.

3 Rydym wedi seilio ein harolwg ar effeithlonrwydd, effeithiolrwydd a darbodusrwydd gwasanaethau orthopedeg a ddarperir gan y Bwrdd Iechyd drwy ddefnyddio llwybr y claf. Rydym wedi casglu’r data o ffynonellau amrywiol (gweler Atodiad 1), a’r data a ddefnyddir yw’r data mwyaf a oedd ar gael adeg cyflwyno’r adroddiad. Mae canfyddiadau’r dadansoddiad o’r data wedi’u cyflwyno ym mhrif ran yr adroddiad hwn, ond mae’r negeseuon lefel uchel wedi’u cyflwyno yn Arddangosyn 1. Mae Arddangosyn 2 yn asesiad cryno sy’n defnyddio statws goleuadau traffig i ddangos sut mae perfformiad y Bwrdd Iechyd yn cymharu â gweddill Cymru o safbwynt pob dangosydd, a sut mae’n cymharu â thargedau Llywodraeth Cymru, lle mae’r wybodaeth honno yn berthnasol.

Arddangosyn 1: Negeseuon lefel uchel

Mae amseroedd aros hir am driniaeth orthopedeg i gleifion allanol a thriniaeth ddiagnostig oherwydd y galw mawr am wasanaethau a’r ffaith fod gwasanaethau ar gyfer cleifion allanol yn aneffeithlon. Mae canlyniadau i gleifion yn dda yn gyffredinol, ond mae’r cyfraddau uchel o ail-wneud llawdriniaethau i osod cymalau newydd a thriniaethau sy’n cael effaith gyfyngedig yn destun pryder:

- Mae buddsoddiad mewn gofal sylfaenol wedi cynyddu, ond mae cyfraddau atgyfeirio meddygon teulu ymysg yr uchaf yng Nghymru. Er bod y Gwasanaeth Asesu a Thrin Cyhyrysgerbydol Clinigol (CMATS) wedi cael effaith gadarnhaol, mae atgyfeiriadau i ofal eilaidd yn dechrau cynyddu yn awr.
- Er bod gwasanaethau ffisiotherapi yn ateb y galw, mae gwasanaethau i gleifion allanol yn aneffeithlon, ac mae’r amseroedd aros am wasanaethau radioleg wedi bod yr uchaf yng Nghymru. Mae cyfran yr atgyfeiriadau MRI yn uchel hefyd.
- Mae trefniadau asesu cyn llawdriniaeth ar waith, ac yn gyffredinol mae hyd arhosiad cleifion yn llai nag yng ngweddill Cymru. Mae modd cynyddu cyfraddau cleifion allanol a chyfraddau defnyddio gwelyau, lleihau nifer y llawdriniaethau sy’n cael eu canslo a lleihau nifer y triniaethau sy’n cael effaith gyfyngedig.
- Mae cleifion yn cael apwyntiadau dilynol, ac mae’r canlyniadau yn gadarnhaol yn gyffredinol, er bod y cyfraddau ar gyfer ail-wneud llawdriniaethau i osod cymalau newydd ymysg yr uchaf yng Nghymru.

Arddangosyn 2: Asesiad cryno

Gwasanaethau sylfaenol a chymunedol		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
A yw'r Bwrdd Iechyd wedi buddsoddi mewn darpariaeth gofal sylfaenol?		
Mwy o fuddsoddi mewn darpariaeth gofal sylfaenol cyhyrysgerbydol	Mae gwariant ar ddarpariaeth gofal sylfaenol ar gyfer problemau cyhyrysgerbydol wedi cynyddu saith y cant rhwng 2010 a 2013.	
Cyfanswm y gwariant ar ddarpariaeth gofal sylfaenol	Mae gwariant cyfartalog ar ofal sylfaenol fesul pen o'r boblogaeth (£12.40) ychydig yn is na chyfartaledd Cymru gyfan.	
Cyfran cyfanswm y gwariant cyhyrysgerbydol sy'n cael ei dyrannu i ofal sylfaenol	Mae cyfran cyfanswm y gwariant ar ofal sylfaenol (10.3 y cant) yn is na chyfartaledd Cymru gyfan, ond mae'n cynyddu.	
Amrywiaeth y gwasanaethau cymunedol sydd ar gael i feddygon teulu	Nid yw'r Bwrdd Iechyd yn gallu adrodd ar amrywiaeth y gwasanaethau cymunedol sydd ar gael i feddygon teulu.	-
Derbyn ymyriadau amgen cyn llawdriniaeth	Mae'r graddau y mae cleifion yn derbyn ymyriadau amgen cyn llawdriniaeth yn isel, ac eithrio ym maes lleddfu poen (y graddau uchaf yng Nghymru).	
A yw'r galw am wasanaethau gofal eilaidd yn cael ei reoli?		
Cyfradd atgyfeirio meddygon teulu	Mae'r gyfradd atgyfeirio meddygon teulu fesul 100,000 o'r boblogaeth yn uchel (yr uchaf ond un yng Nghymru).	
Tuedd o ran atgyfeiriadau	Lleihaodd nifer yr atgyfeiriadau gan feddygon teulu ar ôl cyflwyno CMATS, ond mae wedi bod yn amrywio ers Ebrill 2014.	

Gwasanaethau sylfaenol a chymunedol		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
A yw'r CMATS yn gweithredu'n effeithiol?		
CMATS ar waith	Mae'r Bwrdd Iechyd wedi cyflwyno CMATS, er ei fod yr olaf yng Nghymru i wneud hynny.	
Trefniadau gweithredol CMATS	Mae CMATS yn cydymffurfio ag egwyddorion allweddol Llywodraeth Cymru ac eithrio ym meysydd cyfranogiad meddygol a gweithredu fel porth i atgyfeiriadau gan feddygon teulu.	
Lefelau staffio CMATS	Mae lefel y staff fesul 1,000 o atgyfeiriadau gan feddygon teulu yn well o gymharu â llawer o dimau eraill.	
Cleifion sy'n cael eu trin gan CMATS	Nid oedd y Bwrdd Iechyd yn gallu adrodd ar gyfran y cleifion sy'n cael eu trin gan CMATS.	-
Amseroedd aros ar gyfer asesu wyneb yn wyneb gan CMATS	Nid oedd y Bwrdd Iechyd yn gallu adrodd ar amseroedd aros cyfartalog ar gyfer asesu wyneb yn wyneb gan CMATS.	-

Gwasanaethau i gleifion allanol a gwasanaethau diagnostig		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
A yw gwasanaethau i gleifion allanol yn effeithiol?		
Amseroedd aros am apwyntiadau cleifion allanol cyntaf	Ac eithrio tri mis, mae canran y cleifion sy'n aros mwy na 26 wythnos am eu hapwyntiad claf allanol cyntaf yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan yn gyson.	
Sesiynau meddygon ymgynghorol i gleifion allanol	Dim ond un Bwrdd Iechyd yng Nghymru sydd â llai o sesiynau meddygon ymgynghorol i gleifion allanol fesul 1,000 o atgyfeiriadau gan feddygon teulu.	Dangosydd disgrifiadol
Clinigau cleifion allanol a ganslwyd	Cyfradd y clinigau cleifion allanol a ganslwyd yn 2012-13 oedd 5.9 y cant. Roedd cyfradd fwy o glinigau cleifion allanol yn cael eu canslo yn Sir Benfro. Nid oes unrhyw gymhariaeth ar gael.	
Cymarebau apwyntiadau dilynol i apwyntiadau newydd	Mae'r gymhareb apwyntiadau dilynol i apwyntiadau newydd (1.6 apwyntiad dilynol i bob apwyntiad newydd) yn cyrraedd targed Llywodraeth Cymru, ond gall fod yn uwch mewn gwirionedd oherwydd nifer uchel yr atgyfeiriadau newydd.	
Cyfraddau cleifion na fynychodd apwyntiadau	Mae'r cyfraddau o gleifion na fynychodd apwyntiadau yn is na chyfartaledd Cymru, ond maent yn parhau'n uwch na thargedau Llywodraeth Cymru.	
Cleifion yn canslo apwyntiadau	Mae cyfradd y cleifion sy'n canslo apwyntiadau yn uchel, sef 11.2 y cant ar gyfer apwyntiadau newydd a 12.4 y cant ar gyfer apwyntiadau dilynol.	
Cydgysylltu ymweliadau	Roedd saith deg chwech y cant o gleifion yn teimlo bod y Bwrdd Iechyd yn ceisio cydgysylltu eu hymweliadau. Dyma oedd y ganran isaf yng Nghymru.	

Gwasanaethau i gleifion allanol a gwasanaethau diagnostig		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
Cost fesul presenoldeb claf allanol	Mae cost presenoldeb claf allanol orthopedig (£141.31) yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan.	
A yw gwasanaethau ffisiotherapi yn gallu ateb y galw?		
Amseroedd aros ar gyfer gwasanaethau ffisiotherapi	Mae canran y cleifion sy'n aros llai nag wyth wythnos (80 y cant) yn is na chyfartaledd Cymru gyfan, er mai ychydig iawn o gleifion, os o gwbl, sy'n aros mwy nag 14 wythnos.	
Lleoliadau amrywiol	Mae gwasanaethau ffisiotherapi yn cael eu darparu mewn lleoliadau sylfaenol, cymunedol ac acíwt amrywiol.	
Mynediad hwylus	Mae cleifion yn gallu eu hatgyfeirio eu hunain yn uniongyrchol i'r gwasanaeth ffisiotherapi.	
Argaeledd gwasanaethau	Mae gwasanaethau ffisiotherapi i gleifion allanol yn parhau i gael eu darparu ar ffurf gwasanaeth pum diwrnod traddodiadol gan amlaf.	
A yw gwasanaethau radioleg yn gallu ateb y galw?		
Amseroedd aros ar gyfer profion radioleg o bob math	Roedd amseroedd aros ar gyfer profion radioleg wedi cynyddu hyd at fis Ebrill 2014 ond, erbyn hyn, maent yn is na chyfartaledd Cymru gyfan.	
Cyfraddau atgyfeirio MRI	Mae cyfradd yr atgyfeiriadau ar gyfer sganiau MRI gan feddygon teulu a meddygon ymgynghorol yn sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru gyfan, ac eithrio atgyfeiriadau gan feddygon ymgynghorol yn Ysbyty Llwynhelyg.	
Amseroedd aros am sganiau MRI	Roedd canran y cleifion sy'n aros mwy nag wyth wythnos am sganiau MRI yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan yn gyson ond, ers mis Ebrill 2014, mae wedi gostwng yn is na chyfartaledd Cymru gyfan.	

Gwasanaethau i gleifion preswyl		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
A oes tystiolaeth bod trefniadau yn ymwneud â thriniaethau llawfeddygol yn effeithiol?		
Trefniadau asesu cyn llawdriniaethau	Mae trefniadau asesu cyn llawdriniaethau ar waith ond maent yn anghyson ledled y Bwrdd Iechyd.	
Cael asesiad cyn llawdriniaeth	Roedd cyfran uchel o gleifion sy'n cael llawdriniaeth i osod pen-glin newydd wedi cael asesiad cyn eu llawdriniaeth, er bod 24.5 y cant yn derbyn asesiad lai na thair wythnos cyn y llawdriniaeth.	
Triniaethau sy'n cael effaith glinigol gyfyngedig	Mae cyfradd y triniaethau sy'n cael effaith glinigol gyfyngedig yn uchel ym mhob ardal o'r Bwrdd Iechyd, a'r gyfradd ar gyfer trigolion Sir Benfro yw'r uchaf yng Nghymru.	
Cyfraddau cleifion allanol Cymdeithas Llawdriniaeth Ddydd Prydain	Mae canran y triniaethau orthopedeg a argymhellir sy'n cael eu cwblhau fel achosion cleifion allanol yn cymharu'n dda, er bod y perfformiad yn is na tharged Llywodraeth Cymru a bod perfformiad Ysbyty Tywysog Philip yn un o'r gwaethaf yng Nghymru.	
Cyflwyno 'ysgol ar y cyd'	Mae'r Bwrdd Iechyd wedi cyflwyno ysgol ar y cyd[1] ond dim ond yn Ysbyty Llwynhelyg.	
Amseroedd aros am lawdriniaethau	Mae canran y cleifion sy'n aros mwy na 26 wythnos i gael eu derbyn i'r ysbyty fel claf mewnol neu glaf allanol bellach yn is na chyfartaledd Cymru gyfan.	

[1] Mae ysgolion cymalau yn darparu sesiynau addysgol ar gyfer cleifion sy'n cael llawdriniaeth orthopedeg, gan gynnwys cyfle i gleifion ddysgu am ymarferion a thechnegau ffisiotherapi a fydd eu hangen arnynt ar ôl y llawdriniaeth.

Gwasanaethau i gleifion preswyl		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
A yw nifer y gwelyau'n cael ei ddefnyddio yn effeithiol?		
Derbyn cleifion ar ddiwrnod eu llawdriniaeth	Mae saith deg pump y cant o gleifion yn cael eu derbyn i Ysbyty Llwynhelyg ar ddiwrnod eu llawdriniaeth, sy'n uwch na tharged Llywodraeth Cymru. Mae perfformiad y safleoedd eraill yn amrywio, ac Ysbyty Tywysog Philip sydd â'r ganran isaf (50%).	
Gostyngiad yn nifer y gwelyau i gleifion preswyl	Mae cyfanswm y gwelyau ar gyfer cleifion orthopedeg wedi gostwng o 132 yn 2010-11 i 110 yn 2013-14, gostyngiad o 16.6 y cant.	Descriptor indicator
Defnyddio gwelyau	Mae cyfraddau defnyddio gwelyau wedi gostwng 1.3 y cant i 82.3 y cant, sy'n is na'r lefel optimaidd o 85 y cant. Mae perfformiad yn amrywio ar safleoedd gwahanol.	
A yw capasiti theatrau llawdriniaeth yn cael ei ddefnyddio'n effeithiol?		
Defnyddio theatrau	Mae perfformiad yn amrywio rhwng 78 a 94 y cant yn Ysbyty Glangwili, a 91 a 99 y cant yn Ysbyty Tywysog Philip, o gymharu â tharged 95 y cant Llywodraeth Cymru. Nid oes unrhyw wybodaeth ar gael am y safleoedd eraill.	
Llawdriniaethau a ganslwyd	Roedd cyfradd y llawdriniaethau a ganslwyd gan y Bwrdd Iechyd yn bump y cant o gymharu â tharged dau y cant Llywodraeth Cymru. Nid oes unrhyw gymhariaeth ar gael.	

Gwasanaethau i gleifion preswyl		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
A yw hyd arhosiad cleifion mor fyr â phosibl?		
Hyd arhosiad cyfartalog ar gyfer derbyniadau orthopedeg dewisol	Hyd arhosiad cyfartalog cleifion orthopedeg dewisol yw 3.2 diwrnod, sydd o fewn targed pedwar diwrnod Llywodraeth Cymru. Hwn yw'r hyd arhosiad byrraf yng Nghymru.	
Hyd arhosiad cyfartalog ar gyfer llawdriniaeth i osod cluniau a phengliniau newydd	Mae'r hyd arhosiad cyfartalog ar gyfer cleifion sy'n cael cluniau a phengliniau newydd yn cyrraedd targedau Llywodraeth Cymru hefyd, ac eithrio ar gyfer llawdriniaeth i osod cluniau newydd yn Ysbyty Tywysog Philip.	
Cost fesul cyfnod claf preswyl	Mae cost gyfartalog cyfnod claf orthopedeg dewisol yn yr ysbyty yn y Bwrdd Iechyd (£3,807) yn is na chost gyfartalog Cymru gyfan, a'r gost hon yw'r isaf ond un yng Nghymru.	
Cost brosthetig fesul cyfnod claf preswyl	Roedd y gost brosthetig gyfartalog fesul cyfnod claf preswyl yn 2010-11 a 2011-12 (£663) ymysg yr uchaf yng Nghymru.	
Cost fesul claf allanol	Mae cost claf allanol orthopedeg dewisol (£1,028) yn is na chost gyfartalog Cymru gyfan.	
Cost fesul diwrnod gwely claf preswyl	Mae cost diwrnod gwely claf preswyl dewisol (£1,328) yn uwch na chost gyfartalog Cymru gyfan.	

Apwyntiadau dilynol a chanlyniadau		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
A yw cleifion yn cael apwyntiad dilynol?		
Apwyntiadau dilynol	Cafodd naw deg wyth y cant o gleifion apwyntiad dilynol ar ôl cael eu rhyddhau o'r ysbyty yn dilyn llawdriniaeth i osod pen-glin newydd.	
Trefnir apwyntiadau dilynol o fewn yr amserlenni a argymhellir	Cafodd naw deg tri y cant o gleifion apwyntiad dilynol o fewn chwe wythnos a thri mis i gael eu rhyddhau yn dilyn llawdriniaeth i osod pen-glin newydd.	
A yw cymhlethdodau niweidiol yn cael eu hosgoi a'r manteision gorau posibl yn deillio o lawdriniaethau?		
Heintiau mewn Safleoedd Llawfeddygol (SSIs)	Mae'r gyfradd SSI ar gyfer llawdriniaeth i osod cluniau a phengliniau newydd yn is na chyfartaledd Cymru ar bob safle. Ni chofnodwyd unrhyw SSIs yn Ysbyty Glangwili, yn unol â tharged sero y cant Llywodraeth Cymru.	
Cyfraddau aildderbyn cleifion i'r ysbyty yn dilyn llawdriniaeth i osod cluniau a phengliniau newydd	Mae'r gyfradd aildderbyn cleifion yn dilyn llawdriniaeth ddewisol i osod clun newydd yn is na chyfartaledd Cymru gyfan, ond er bod cyfradd aildderbyn cleifion yn dilyn llawdriniaeth i osod pen-glin newydd yn gymharol fach, y gyfradd hon yw'r uchaf yng Nghymru.	
Cyfradd marwolaethau ar gyfer cleifion orthopedeg dewisol	Mae'r gyfradd marwolaethau ar gyfer cleifion orthopedeg dewisol yn well na chyfartaledd Cymru gyfan ac ymysg yr isaf yng Nghymru.	
Gwella symptomau	Dywedodd wyth deg dau y cant o gleifion fod y llawdriniaeth wedi gwella eu symptomau yn rhannol neu'n sylweddol. Hon yw'r gyfradd uchaf ond un yng Nghymru ac yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan.	

Apwyntiadau dilynol a chanlyniadau		
Dangosydd	**Perfformiad y Bwrdd Iechyd**	**Statws y perfformiad**
Cyfraddau ail-wneud llawdriniaethau	Mae'r gyfradd ail-wneud llawdriniaethau i osod cluniau a phengliniau newydd ledled poblogaeth Bwrdd Iechyd Hywel Dda ymysg yr uchaf yng Nghymru, a'r gyfradd ail-wneud llawdriniaethau i isod cluniau newydd ar gyfer poblogaeth Sir Benfro yw'r uchaf yng Nghymru.	

Rhan 1

1 Gwasanaethau sylfaenol a chymunedol

Darpariaeth gofal sylfaenol

1.1 Rhwng 2010 a 2013, roedd y Bwrdd Iechyd yn un o ddau fwrdd iechyd yn unig ledled Cymru i gynyddu ei wariant gofal sylfaenol ar wasanaethau cyhyrysgerbydol yn gyson, sef cynnydd o 6.7 y cant (Arddangosyn 3). Yn bennaf, mae hyn yn cynnwys costau fferyllol a phresgripsiwn sy'n gysylltiedig â phroblemau cyhyrysgerbydol. Fodd bynnag, roedd gwariant y Bwrdd Iechyd fesul pen o'r boblogaeth ar wasanaethau cyhyrysgerbydol gofal sylfaenol (£12.40) ychydig yn is na chyfartaledd Cymru gyfan (Arddangosyn 3), er bod lefel y gwariant hwn yn debyg i wariant llawer o fyrddau iechyd eraill.

Arddangosyn 3: Gwariant cyllideb y rhaglen gyhyrysgerbydol ar ofal sylfaenol rhwng 2010 a 2013

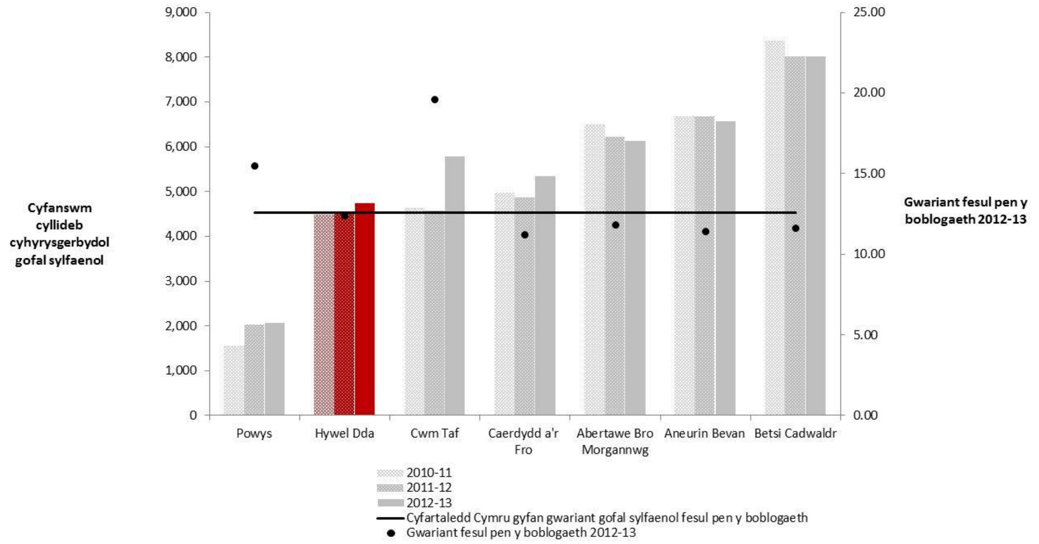

Ffynhonnell: Stats Cymru

1.2 Roedd cyfran yr arian cyhyrysgerbydol a wariwyd ar ofal sylfaenol yr isaf yng Nghymru yn 2010-11 a 2011-12 (Arddangosyn 4). Byddai hyn yn awgrymu bod gwasanaethau cyhyrysgerbydol wedi canolbwyntio'n benodol ar ddarpariaeth gofal eilaidd o bosibl. Gwellodd hyn yn 2012-13, ac erbyn hyn mae 10.3 y cant o'r holl wariant yn mynd ar ofal sylfaenol, er bod y ganran hon yn parhau i fod yn is na chyfartaledd Cymru gyfan.

Arddangosyn 4: Cyfran cyllideb y rhaglen gyhyrysgerbydol a wariwyd ar ofal sylfaenol rhwng 2010-11 a 2012-13

Bwrdd Iechyd	Canran cyllideb y rhaglen gyhyrysgerbydol a wariwyd ar ofal sylfaenol		
	2010-11	2011-12	2012-13
Abertawe Bro Morgannwg	11.3	9.8	10.8
Aneurin Bevan	10.2	10.2	9.7
Betsi Cadwaladr	10.7	9.3	9.9
Caerdydd a'r Fro	11.9	10.6	12.0
Cwm Taf	16.0	15.1	15.4
Hywel Dda	9.3	9.0	10.3
Addysgu Powys	9.9	14.0	17.1
Cymru Gyfan	**11.1**	**10.4**	**11.2**

Ffynhonnell: Stats Cymru

1.3 Fel rhan o'n gwaith, aethom ati i adolygu lefel y mynediad uniongyrchol sydd gan feddygon teulu at wasanaethau sylfaenol a chymunedol eraill, a allai atal atgyfeiriad diangen i wasanaethau orthopedeg gofal eilaidd. Byddai hyn yn cynnwys gwasanaethau megis gwasanaethau poen cymunedol, rhaglenni hunanreoli, rhaglenni ffordd o fyw cymunedol, gwasanaethau ffisiotherapi cymunedol a gwasanaethau therapi ceiropractig (Arddangosyn 5). Ni allai'r Bwrdd Iechyd adrodd ar ba wasanaethau sy'n bodoli yn y gymuned, ond nododd fod meddygon teulu yn atgyfeirio cleifion yn uniongyrchol i'r CMATS, sy'n defnyddio'r gwasanaethau cymunedol hyn wedyn os yw hynny'n briodol.

Arddangosyn 5: Mynediad uniongyrchol meddygon teulu at wasanaethau sylfaenol a chymunedol

	Abertawe Bro Morgannwg	Aneurin Bevan	Betsi Cadwaladr	Caerdydd a'r Fro	Cwm Taf	Hywel Dda	Powys
Ffisiotherapi	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Ffisiotherapydd â rôl ychwanegol	✓	✓	✓	✓	✓		✓
Gwasanaethau poen cymunedol	✓			✓	✓		✓
Meddyg teulu gyda diddordeb arbennig mewn cyflyrau/anhwylderau orthopedig	✓	✓	✓	✓			
Gwasanaethau ychwanegol perthnasol i gyflyrau/ anhwylderau orthopedig		Yn rhannol					
Gwell mynediad at wasanaethau diagnostig		✓	Yn rhannol				✓
Therapi ceiropractig							
Rhaglenni cymunedol ar ffordd o fyw/colli pwysau		✓	✓	✓	✓		✓
Rhaglenni hunanreoli	✓						

Ffynhonnell: Arolwg o Fyrddau Iechyd Swyddfa Archwilio Cymru

1.4 Fel rhan o'n Harolwg o Gleifion sy'n cael Llawdriniaeth i Osod Pen-glin Newydd, gofynnwyd i gleifion a oeddent wedi derbyn amrywiaeth o ymyriadau amgen cyn cael y llawdriniaeth. Ac eithrio ymyriadau i leddfu poen (y lefel uchaf yng Nghymru sy'n cyd-fynd â lefel gadarnhaol buddsoddiad gofal sylfaenol mewn rhagnodi cyhyrysgerbydol, fel y trafodwyd ym Mharagraff 1.1), roedd nifer yr ymyriadau eraill ar gyfer cleifion, fel cyngor ar reoli pwysau, yr isaf yng Nghymru (Arddangosyn 6).

Arddangosyn 6: Canran y cleifion a dderbyniodd ymyriad amgen cyn cael llawdriniaeth i osod pen-glin newydd

	Hywel Dda	Cyfartaledd Cymru gyfan
Canran y cleifion a gafodd ymyriad lleddfu poen cyn y llawdriniaeth	83.6	74.9
Canran y cleifion a gafodd gyngor neu driniaeth ffisiotherapi cyn y llawdriniaeth	14.5	26.1
Canran y cleifion a gafodd raglen ymarfer corff cyn y llawdriniaeth	10.9	23.4
Canran y cleifion a gafodd gyngor ar reoli pwysau cyn y llawdriniaeth	5.5	9.1

Ffynhonnell: Arolwg Swyddfa Archwilio Cymru o Gleifion a Gafodd Lawdriniaeth i Osod Pen-glin Newydd

Atgyfeiriadau gan Feddygon Teulu

1.5 Mae cyfraddau atgyfeirio'r Bwrdd Iechyd ym maes orthopedeg fesul 100,000 o'r boblogaeth ymysg yr uchaf yng Nghymru. Mae cyfran y preswylwyr 65 oed a throsodd ymysg yr uchaf yng Nghymru, sydd o bosibl yn egluro rhai o'r atgyfeiriadau. Fodd bynnag, mae oedran y boblogaeth yn debyg i oedran poblogaeth ardal Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr, sydd â chyfradd atgyfeirio is o lawer. Mae hyn yn awgrymu bod cyfradd yr atgyfeiriadau amhriodol yn uwch nag yng ngweddill Cymru, o bosibl oherwydd diffyg gwasanaethau amgen, diffyg meini prawf atgyfeirio clir, ac ymddygiad meddygon teulu. Mae cyfradd yr atgyfeiriadau wedi lleihau ychydig ers 2012-13 (Arddangosyn 7), ond mae'n parhau i fod yn uchel.

Arddangosyn 7: Atgyfeiriadau gan feddygon teulu fesul 100,000 o'r boblogaeth 2012-2014

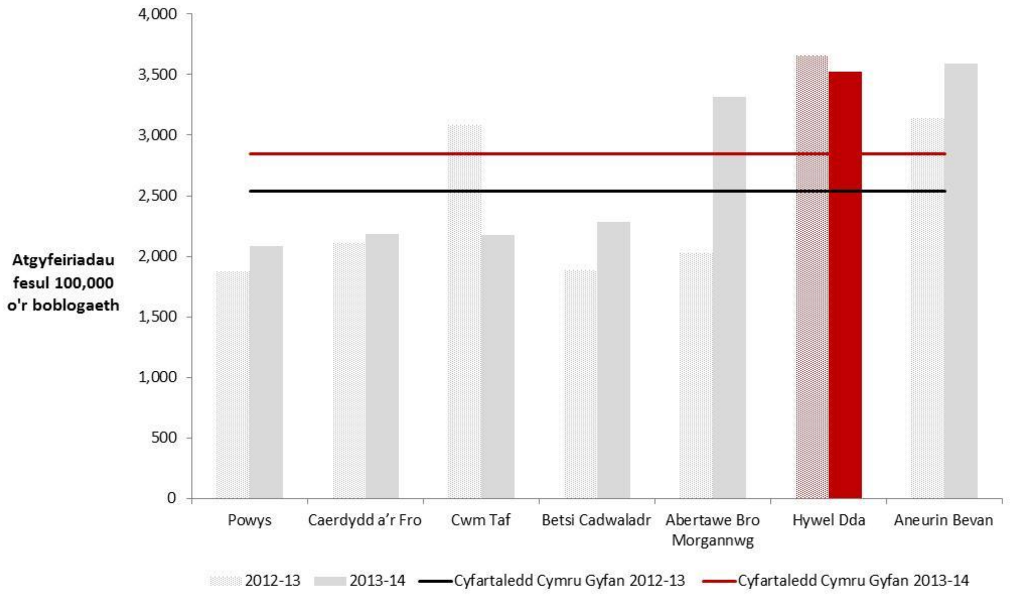

Ffynhonnell: Stats Cymru

1.6 Yn y gorffennol, roedd y Bwrdd Iechyd yn derbyn 1,140 o atgyfeiriadau fesul mis calendr ar gyfartaledd gan feddygon teulu. Ar ôl mis Hydref 2013, gostyngodd nifer yr atgyfeiriadau gan feddygon teulu ym maes orthopedeg, gyda'r cyfartaledd misol yn sefydlogi, sef tua 890 o atgyfeiriadau gan feddygon teulu rhwng mis Rhagfyr 2013 a mis Ebrill 2014 (Arddangosyn 8). Hyd at fis Mehefin 2013, nid oedd unrhyw weithdrefnau ar waith i sicrhau bod pob atgyfeiriad gan feddygon teulu i wasanaethau orthopedeg yn briodol. Mae cyflwyno CMATS wedi arwain at fonitro a brysbennu atgyfeiriadau. Mae'r gostyngiad yn nifer yr atgyfeiriadau gan feddygon teulu yn awgrymu bod y gwaith monitro a brysbennu hwn wedi cael effaith gadarnhaol. Fodd bynnag, ers mis Ebrill 2014 mae nifer yr atgyfeiriadau gan feddygon teulu wedi bod yn amrywio.

Arddangosyn 8: Nifer yr atgyfeiriadau gan feddygon teulu a dderbyniwyd rhwng Ebrill 2012 a Mawrth 2015

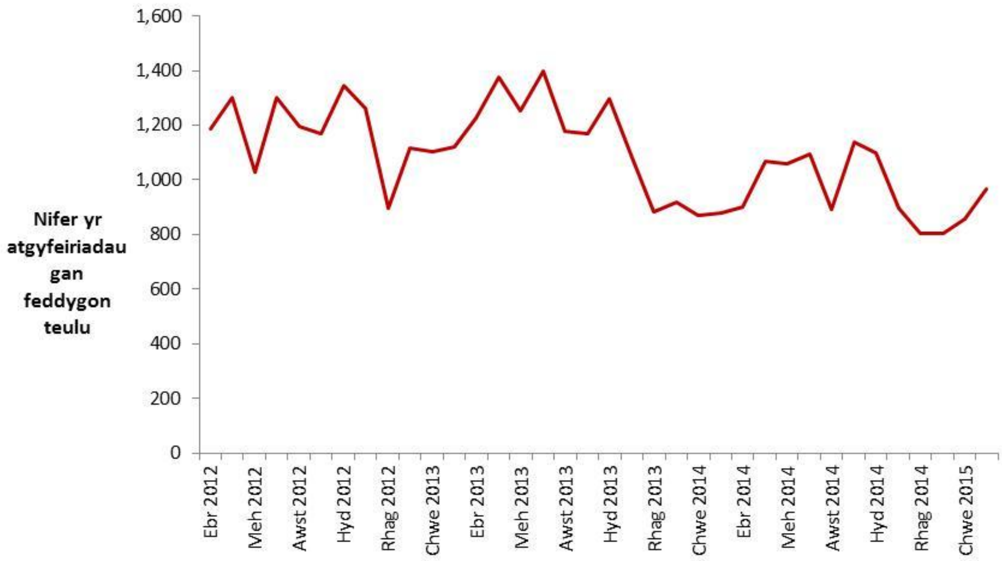

Ffynhonnell: Stats Cymru

Gwasanaethau asesu a thriniaeth cyhyrysgerbydol cymunedol

1.7 Cyflwynodd Llywodraeth Cymru gysyniad CMATS yn 2012. Amcan CMATS yw darparu man cyswllt cyntaf ar gyfer atgyfeiriadau gan feddygon teulu ar gyfer asesu a thrin poen a chyflyrau cyhyrysgerbydol fel ffordd o sicrhau atgyfeiriadau cywir i wasanaethau orthopedeg gofal eilaidd. Cyflwynodd y Bwrdd Iechyd CMATS ym mis Mehefin 2013. Cyflwynodd Llywodraeth Cymru ganllawiau clir ar sut y dylai CMATS weithredu. Mae cydymffurfiaeth â rhai o egwyddorion allweddol canllawiau Llywodraeth Cymru ar lefel leol yn gymysg (Arddangosyn 9).

Arddangosyn 9: Cydymffurfiaeth ag egwyddorion allweddol canllawiau Llywodraeth Cymru ar CMATS

Egwyddor	Cydymffurfiaeth y bwrdd iechyd hwn	Nifer y byrddau iechyd ledled Cymru sy'n cydymffurfio
Clinigau sy'n cael eu cynnal mewn cyfuniad o ganolfannau lleol a gofal eilaidd	✓	Pob un ac eithrio Aneurin Bevan a Chwm Taf
Bydd pob atgyfeiriad cyhyrysgerbydol (ac eithrio eithriadau penodol) yn mynd i'r CMATS	✓/✗ (Gall meddygon teulu ddefnyddio'r CMATS neu atgyfeirio cleifion yn uniongyrchol i feddygon ymgynghorol)	Tri (Abertawe Bro Morgannwg, Betsi Cadwaladr a Chwm Taf)
Mae gan staff fynediad uniongyrchol at wasanaethau diagnosteg	✓	Pob un ac eithrio Powys
Mae'r gwasanaeth yn cynnwys:		
Ffisiotherapyddion ymarfer uwch	✓	Pob un
Podiatryddion ymarfer uwch	✓	Pob un ac eithrio Abertawe Bro Morgannwg a Chaerdydd a'r Fro
Meddygon teulu â gwybodaeth, sgiliau a diddordeb mewn cyflyrau cwynion cyhyrysgerbydol	✗ (Nid oes unrhyw gyfraniad meddygol at CMATS)	Tri (Abertawe Bro Morgannwg, Aneurin Bevan a Betsi Cadwaladr)

Ffynhonnell: Arolwg o Fyrddau Iechyd Swyddfa Archwilio Cymru

1.8 Er nad oes gan y gwasanaeth unrhyw swyddogaeth feddygol, mae lefelau staffio CMATS yn well na'r rhan fwyaf o dimau eraill ledled Cymru (Arddangosyn 10). Nid yw CMATS y Bwrdd Iechyd yn borth i bob atgyfeiriad, felly ni fydd o dan gymaint o bwysau â gwasanaethau â lefelau staffio tebyg sy'n gweithredu fel porth, fel Abertawe Bro Morgannwg. Fodd bynnag, o ystyried dosbarthiad daearyddol y Bwrdd Iechyd, mae'n debygol bod lefelau staffio yn amrywio ar lefel leol. Ni allai'r Bwrdd Iechyd ddarparu lefelau staffio ar lefel leol.

Arddangosyn 10: lefelau staffio CMATS

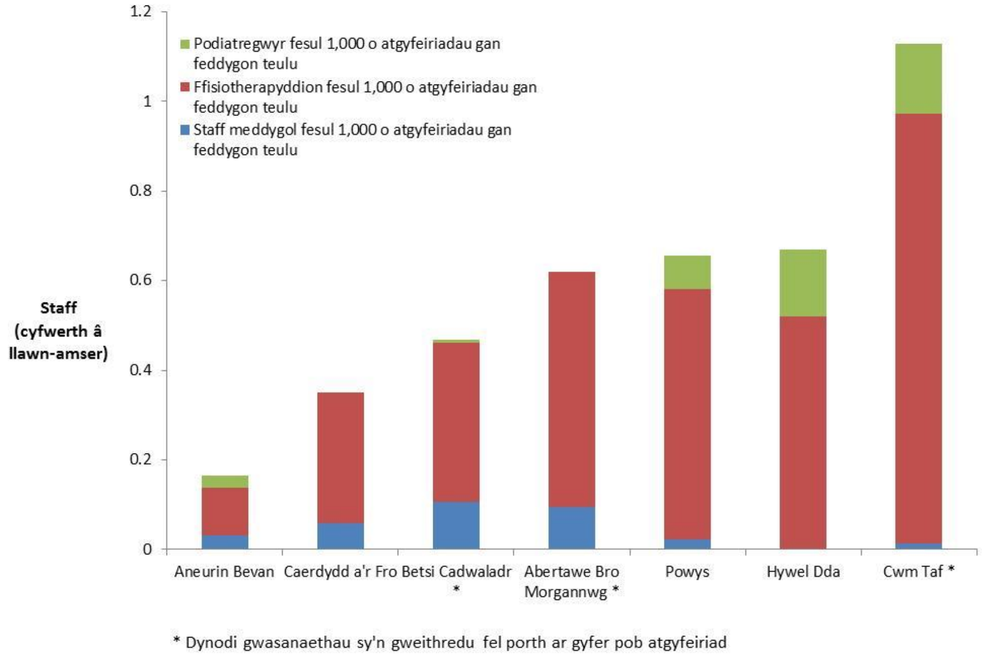

Ffynhonnell: Arolwg o Fyrddau Iechyd Swyddfa Archwilio Cymru

1.9 Un o egwyddorion CMATS yw asesu, gwneud diagnosis a thrin cleifion y mae eu triniaeth yn berthnasol i arbenigwyr CMATS a lle nodir ei bod hi’n bosibl y gall y claf gael ei weld a’i drin mewn uchafswm o ddau ymweliad (‘asesiadau wyneb yn wyneb’). Dylai cleifion sydd angen triniaeth fwy dwys gael eu hatgyfeirio i wasanaethau mwy priodol wrth y pwynt cyfeirio. Yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru, nid yw amseroedd aros i weld CMATS ar gyfer asesiad wyneb yn wyneb yn cael eu cynnwys yn y llwybr rhwng atgyfeirio a thriniaeth. Y Bwrdd Iechyd oedd yr unig un yng Nghymru na allai adrodd ar gyfran y cleifion a gafodd eu gweld a’u trin gan CMATS, a’r amseroedd aros cyfartalog am asesiad wyneb yn wyneb.

Rhan 2

2 Cleifion allanol a gwasanaethau diagnostig

Gwasanaethau i gleifion allanol

2.1 Er mwyn cyrraedd targed Llywodraeth Cymru o drin 95 y cant o gleifion o fewn 26 wythnos i'w hatgyfeirio, dylai byrddau iechyd fod yn gweithio ar sail targed mewnol o rhwng 12 a 14 wythnos ar gyfer apwyntiad cyntaf cleifion allanol. Nid yw targed mewnol y Bwrdd Iechyd yn glir; fodd bynnag, mae canran y cleifion sy'n aros dros 26 wythnos am eu hapwyntiad claf allanol cyntaf wedi bod yn uwch na chyfartaledd Cymru yn gyson dros y tair flynedd ddiwethaf, ac eithrio ym mis Awst 2013 a rhwng Awst a Medi 2014. Cyrhaeddodd canran y cleifion sy'n aros mwy na 26 wythnos (13.7 y cant) benllanw ym mis Ionawr 2015. Mae'r perfformiad hwn yn awgrymu nad yw'r capasiti ar gyfer cleifion allanol yn ddigon i ddiwallu'r anghenion (Arddangosyn 11).

Arddangosyn 11: Canran y cleifion sy'n aros dros 26 wythnos am apwyntiad claf allanol cyntaf

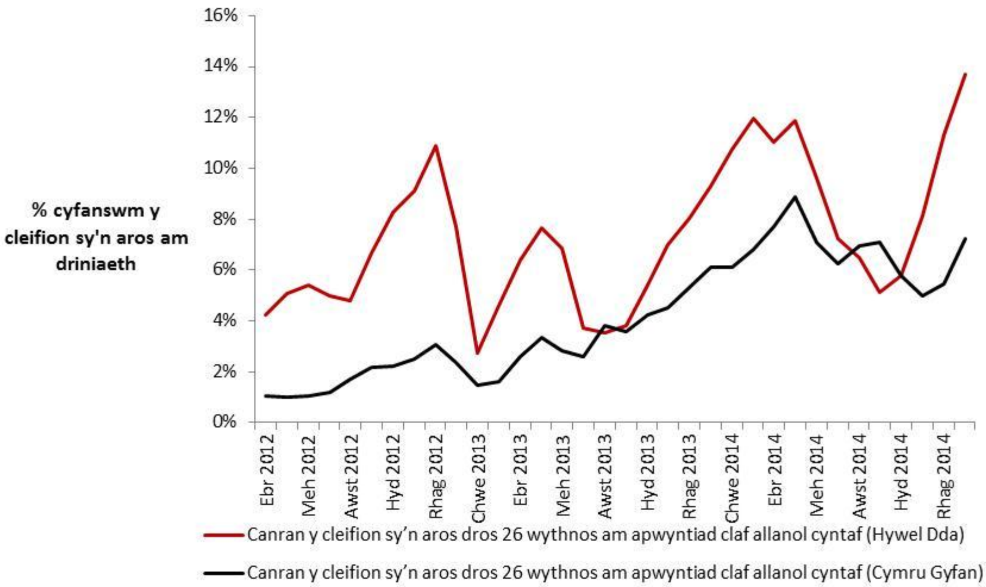

Ffynhonnell: Uned Gyflenwi Llywodraeth Cymru

2.2 Mae'r gallu i fodloni gofynion cleifion allanol yn dibynnu ar lefelau staffio meddygol byrddau iechyd. O safbwynt capasiti meddygon ymgynghorol, mae hefyd yn bwysig ystyried a oes cydbwysedd priodol ym mhob cynllun swydd unigol rhwng sesiynau gofal clinigol uniongyrchol cleifion allanol a theatrau. Mae gan y Bwrdd Iechyd y nifer isaf ond un o feddygon ymgynghorol fesul 1,000 o atgyfeiriadau a'r nifer isaf ond un o sesiynau meddygon ymgynghorol ar gyfer gweithgarwch cleifion allanol yng Nghymru (Arddangosyn 12). Mae'r ddau ddangosydd hwn yn awgrymu nad oes digon o gapasiti meddygon ymgynghorol i fodloni'r galw presennol o safbwynt cleifion allanol, sy'n debygol o arwain at amseroedd aros hirach ar gyfer cleifion allanol newydd.

Arddangosyn 12: Staffio meddygon ymgynghorol a sesiynau cleifion allanol fesul 1,000 o atgyfeiriadau ar gyfer 2013-14

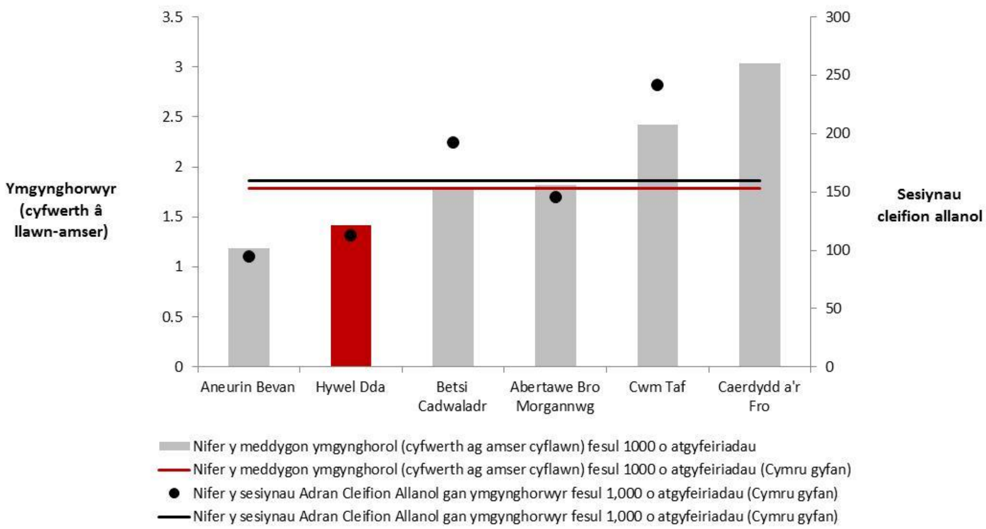

Ffynhonnell: Stats Cymru ac Arolwg o Fyrddau Iechyd Swyddfa Archwilio Cymru

2.3 Ar ôl cynllunio sesiynau i gleifion allanol, mae'n bwysig bod y sesiynau hynny'n cael eu cynnal gan fod canslo clinig yn creu pwysau ychwanegol yn y system gan fod rheidrwydd o hyd i fyrddau iechyd drin y cleifion hynny o fewn 26 wythnos. Dywedodd y Bwrdd Iechyd fod 5.9 y cant o glinigau cleifion allanol wedi'u canslo yn 2012-13. Canslwyd y cyfraddau uchaf o glinigau cleifion allanol yn ysbytai Sir Benfro, ac roedd cyfartaledd o 9.4 y cant o glinigau wedi'u canslo yn Ysbyty De Sir Benfro, Ysbyty Dinbych-y-pysgod ac Ysbyty Cyffredinol Dosbarth Llwynhelyg. Nid yw llawer o fyrddau iechyd yn gallu cyflwyno'r data hwn, felly nid oes cymhariaeth ar gael.

2.4 Mae clinigau'n cynnwys amrywiaeth o apwyntiadau newydd a dilynol ar sail galw am y gwasanaeth. Mae'n bosibl y bydd angen apwyntiad dilynol ar rai cleifion cyn y gall gweithwyr proffesiynol wneud penderfyniad clinigol, ond i gleifion eraill, mae un apwyntiad claf allanol yn ddigon. Nid oes angen i rai cleifion sydd angen apwyntiadau dilynol gael eu gweld gan feddyg neu mewn ysbyty o reidrwydd. Felly, dim ond os oes angen i gleifion ddychwelyd y dylid gofyn iddynt wneud hynny, gan sicrhau eu bod yn mynd i'r lleoliad priodol. Bydd hyn yn helpu i osgoi apwyntiadau dilynol diangen, a all ddisodli cleifion sydd angen apwyntiadau cyntaf ar frys.

2.5 Ar gyfer y cyfnod 2013-14, roedd y gymhareb o apwyntiadau dilynol i apwyntiadau newydd yn y Bwrdd Iechyd yn gymharol isel, sef 1.6 apwyntiad dilynol i bob apwyntiad newydd. Roedd hyn hefyd yn is na tharged blaenorol Llywodraeth Cymru (1.9). Fodd bynnag, mae'r gyfradd uchel o atgyfeiriadau meddygon teulu yn ystod y cyfnod hwn yn awgrymu bod cyfran fawr o atgyfeiriadau newydd yn amhriodol o bosibl. Wrth i'r CMATS ddileu atgyfeiriadau amhriodol, bydd nifer yr apwyntiadau newydd yn lleihau, sy'n golygu bod cymhareb yr apwyntiadau dilynol i apwyntiadau newydd yn debygol o gynyddu. Gallai hyn awgrymu fod cyfradd yr apwyntiadau dilynol yn rhy uchel hefyd.

2.6 Gall newidiadau mewn darpariaeth gwasanaethau i gleifion allanol helpu i leihau sawl gwaith y mae'n rhaid i gleifion fynd i'r ysbyty. Gallai hyn gynnwys clinigau poeth, neu glinigau rhithwir, sy'n defnyddio technoleg fodern i gynnal ymgynghoriadau meddygol i gleifion. Yn ein harolwg o gleifion a gafodd lawdriniaeth i osod pen-glin newydd, roedd 76 y cant o gleifion yn teimlo bod y Bwrdd Iechyd wedi ceisio cydgysylltu nifer eu hymweliadau. Hon oedd y ganran isaf ledled Cymru.

2.7 Gall cyfradd y cleifion na fynychodd apwyntiadau a'r gyfradd a ganslodd apwyntiadau ddangos a yw apwyntiadau yn briodol. Mae cyfradd y Bwrdd Iechyd ar gyfer cleifion allanol sy'n methu mynychu apwyntiadau newydd ac apwyntiadau dilynol yn is na chyfartaledd Cymru gyfan. Wedi dweud hynny, mae'r ganran o 7.5 y cant ar gyfer apwyntiadau newydd a 8.4 y cant ar gyfer apwyntiadau dilynol yn parhau i fod yn uwch na tharged Llywodraeth Cymru, sef pump y cant ar gyfer y naill a saith y cant ar gyfer y llall (Arddangosyn 13). Yn yr Arolwg o'r Bwrdd Iechyd, nododd y Bwrdd Iechyd fod cyfraddau'r apwyntiadau newydd a'r apwyntiadau dilynol a ganslwyd gan gleifion allanol yn uchel, sef 11.2 y cant ar gyfer y naill a 12.4 y cant ar gyfer y llall. Nid oedd pob bwrdd iechyd yn gallu adrodd ar gyfraddau canslo apwyntiadau, felly nid oes cymhariaeth ar gael.

Arddangosyn 13: Cyfraddau cleifion allanol na fynychodd apwyntiadau newydd ac apwyntiadau dilynol 2013-14

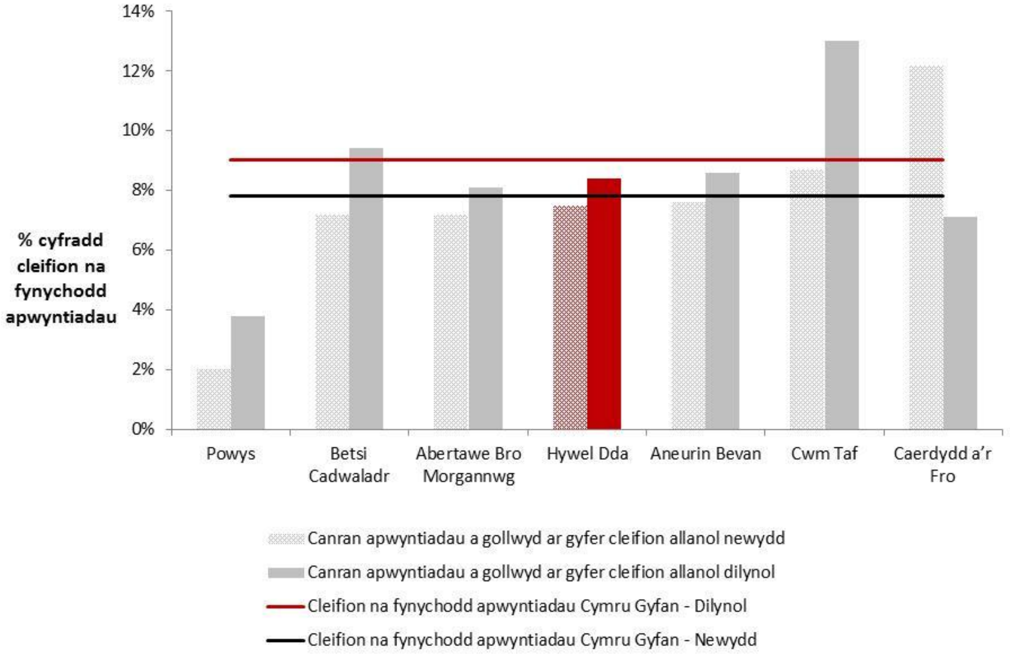

Ffynhonnell: Stats Cymru

2.8 Drwy ddefnyddio gwybodaeth ariannol a gyflwynir gan y Bwrdd Iechyd i Lywodraeth Cymru bob blwyddyn, nodwyd bod derbyniadau cleifion allanol orthopedeg yn costio £141.31 yn y Bwrdd Iechyd, a bod y ffigur hwn (sy'n uwch na chyfartaledd Cymru gyfan (Arddangosyn 14)) yn cynyddu. Bydd lefel y gweithgarwch yn yr adrannau cleifion allanol yn effeithio ar gost derbyn cleifion allanol, ynghyd â chyfran y derbyniadau newydd, er y bydd costau eraill sy'n gysylltiedig â staff a chyfarpar yn ffactorau pwysig hefyd.

Arddangosyn 14: Cost derbyn cleifion orthopedeg allanol yn 2010-11 a 2011-12

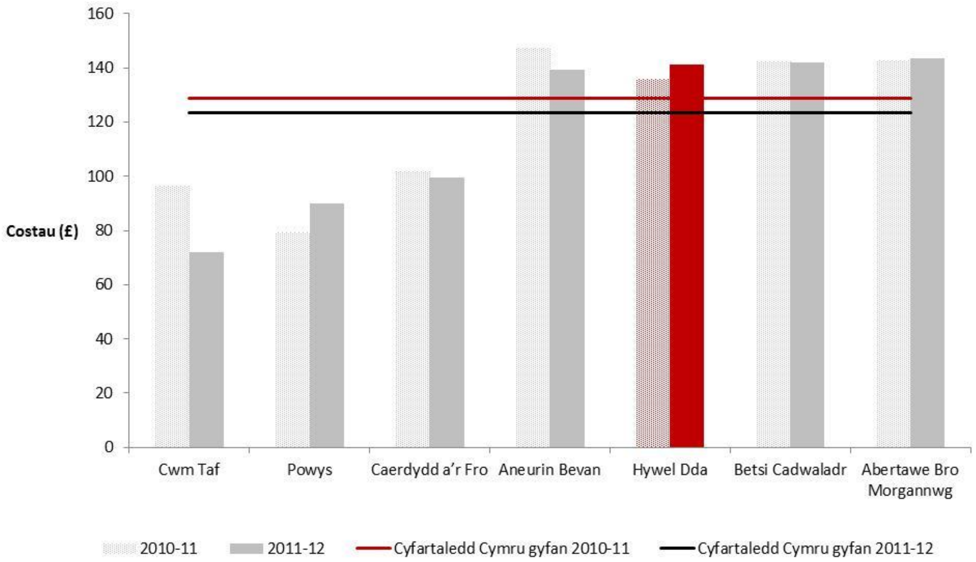

Ffynhonnell: Ffurflenni costau Cymru

Gwasanaethau ffisiotherapi

2.9 Yn gyffredinol, mae cleifion sydd angen ffisiotherapi i drin problemau cyhyrysgerbydol yn cael eu gweld yn llai cyflym yn y Bwrdd Iechyd na mewn rhannau eraill o Gymru. Yn ystod y cyfnod rhwng Ionawr 2014 a Chwefror 2015, roedd cyfartaledd o 80.1 y cant o gleifion yn aros am lai nag wyth wythnos o gymharu â pherfformiad Cymru gyfan o 82.3 y cant (Arddangosyn 15). Roedd perfformiad wedi bod yn well na sefyllfa Cymru gyfan rhwng Gorffennaf 2011 a Ionawr 2014, ond wedi dirywio yn ystod 2014. Mae perfformiad yn y Bwrdd Iechyd yn well yn gyffredinol yn Ysbyty Bronglais.

2.10 Yn ôl targed Llywodraeth Cymru, ni ddylai unrhyw glaf aros mwy nag 14 wythnos ar gyfer gwasanaethau therapi. Ychydig iawn o gleifion sy'n aros mwy nag 14 wythnos yn y Bwrdd Iechyd o gymharu â pherfformiad Cymru gyfan (Arddangosyn 15) sy'n dda.

Arddangosyn 15: Amseroedd aros ar gyfer ffisiotherapi (oedolion)

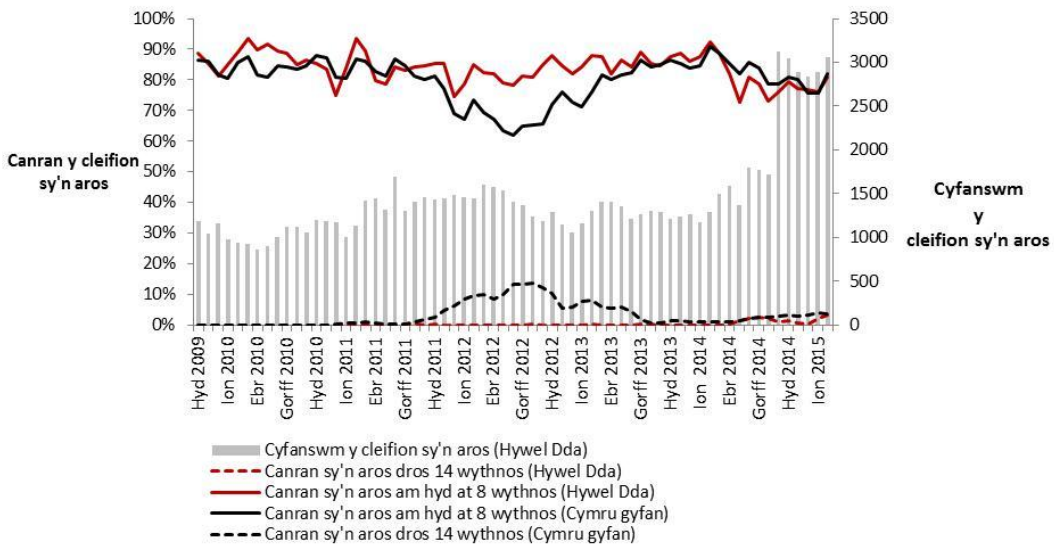

Ffynhonnell: Stats Cymru

2.11 Mae gwasanaethau ffisiotherapi ar gyfer cleifion allanol yn cael eu darparu mewn amrywiaeth eang o leoliadau ledled y Bwrdd Iechyd, gan gynnwys meddygfeydd, a nodir bod hyn yn arfer da. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi cyflwyno gwasanaeth 'ffisiotherapi uniongyrchol' yn ddiweddar hefyd, sy'n caniatáu i gleifion gysylltu â'r adran ffisiotherapi am gyngor cyn i atgyfeiriad gael ei wneud, os credir bod hynny'n briodol. Mae hyn yn lleihau'r angen i weithiwr gofal iechyd proffesiynol arall atgyfeirio cleifion i'r adran ffisiotherapi, ac yn helpu cleifion i gael eu cyfeirio i wasanaethau eraill mwy priodol. Mae'r gwasanaeth 'ffisiotherapi uniongyrchol' ar gael yn Sir Gaerfyrddin a Cheredigion yn unig, ond mae'r gwasanaeth yn Sir Benfro yn cynnig clinig galw heibio sy'n gweithredu mewn ffordd debyg, yn ogystal â gwasanaeth hunangyfeirio. Fodd bynnag, yn gyffredinol, mae gwasanaethau ffisiotherapi yn parhau i gael eu darparu fel gwasanaeth pum diwrnod traddodiadol yn ystod yr wythnos waith.

Gwasanaethau radioleg

2.12 Bydd angen i gleifion â phroblemau cyhyrysgerbydol gael profion radiolegol gan amlaf. Hyd at fis Medi 2012, roedd mynediad at brofion radioleg o bob math yn dilyn cais gan feddygon teulu a meddygon ymgynghorol yn y Bwrdd Iechyd yn well na chyfartaledd Cymru gyfan. Fodd bynnag, ers hynny mae amseroedd aros wedi gwaethygu ac roedd y perfformiad ers diwedd 2013 yn waeth na pherfformiad Cymru gyfan hyd at fis Ebrill 2014 pan ddechreuodd y perfformiad wella (Arddangosyn 16). Mae amseroedd aros bellach o fewn cyfartaledd Cymru gyfan.

Arddangosyn 16: Canran y cleifion sy'n aros dros wyth wythnos am brofion radioleg

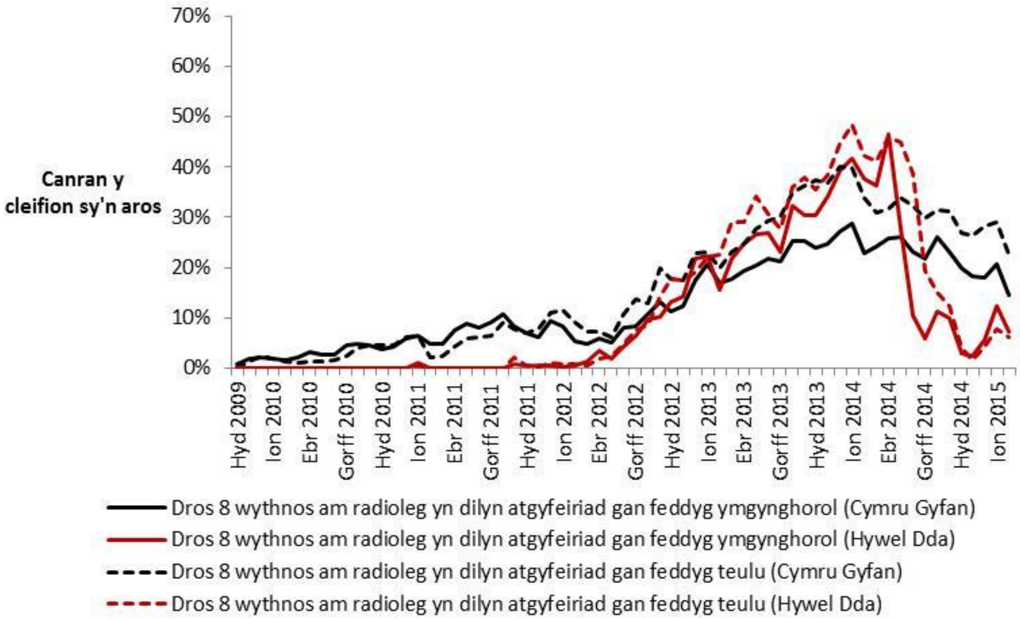

Ffynhonnell: Stats Cymru

2.13 Ledled Cymru yn 2013-14, roedd 23 y cant o'r holl geisiadau am brofion radioleg yn dilyn atgyfeiriadau gan feddyg teulu a 39 y cant o'r holl geisiadau am brofion radioleg yn dilyn atgyfeiriadau gan feddygon ymgynghorol yn geisiadau am sganiau MRI. Mae cyfraddau'r atgyfeiriadau MRI yn y Bwrdd Iechyd yn sylweddol uwch, sef 42 y cant o'r holl geisiadau am brofion radioleg yn dilyn atgyfeiriadau gan feddygon teulu a 55 y cant o'r holl geisiadau am brofion radioleg yn dilyn atgyfeiriadau gan feddygon ymgynghorol. Mae'r patrwm atgyfeirio hwn yn amrywio rhwng y pedwar ysbyty (Arddangosyn 17).

Arddangosyn 17: Cyfran y ceisiadau radioleg am sganiau MRI

Safle ysbyty	Cyfran yr atgyfeiriadau gan feddygon teulu am sganiau MRI	Cyfran yr atgyfeiriadau gan feddygon ymgynghorol am sganiau MRI
Bronglais	41	54
Glangwili	47	43
Tywysog Philip	43	42
Llwynhelyg	30	33
Cyfartaledd Cymru gyfan	**23**	**39**

Ffynhonnell: Stats Cymru

2.14 Mae'r cynnydd yn y galw, yn enwedig am sganiau MRI yn dilyn atgyfeiriad gan feddygon teulu, wedi rhoi pwysau ar adrannau radioleg y byrddau iechyd. Mae amseroedd aros am sganiau MRI wedi cynyddu ers Mehefin 2012, ac mae canran y cleifion sy'n aros dros wyth wythnos am sgan MRI yn dilyn atgyfeiriad gan feddyg teulu wedi bod yn uwch na chanran Cymru gyfan yn gyson ers Medi 2012 (Arddangosyn 18), er bod perfformiad wedi gwella yn sylweddol ers mis Ebrill 2014.

Arddangosyn 18: Canran y cleifion sy'n aros dros wyth wythnos am sgan MRI

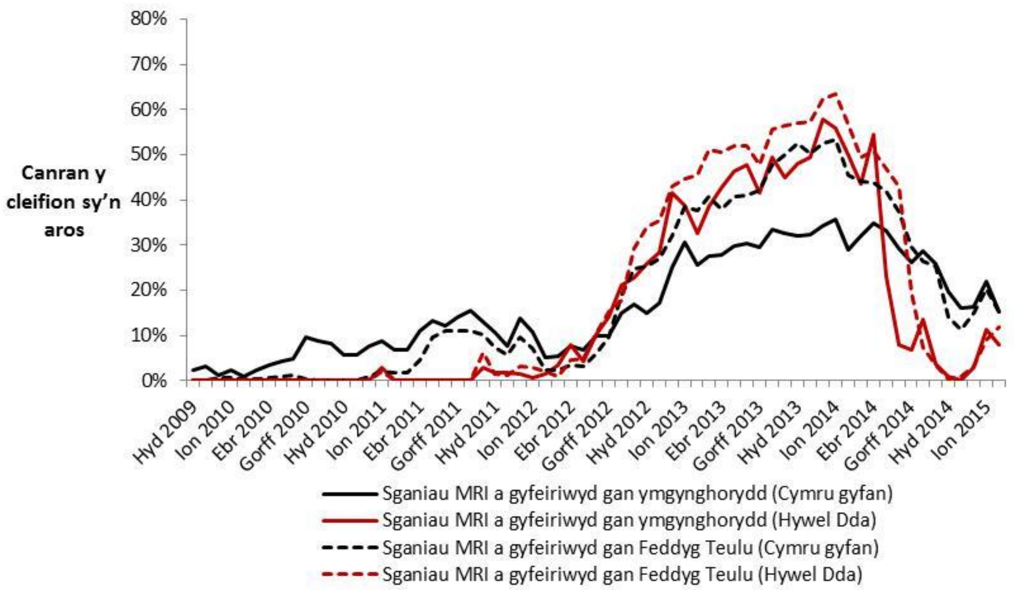

Ffynhonnell: Stats Cymru

Rhan 3

3 Gwasanaethau i gleifion preswyl

Aros a pharatoi i fynd i'r ysbyty

3.1 Ar ôl i'r clinigydd benderfynu mai ymyriad llawfeddygol yw'r dull mwyaf priodol o fynd i'r afael â phroblemau cyhyrysgerbydol, dylai'r Bwrdd Iechyd gynnwys enw'r claf ar y rhestr a threfnu dyddiad ar gyfer asesiad cyn y llawdriniaeth i sicrhau bod y claf yn iach yn glinigol. Mae trefniadau asesu cyn llawdriniaeth ar waith ledled y Bwrdd Iechyd, er bod darpariaeth y gwasanaethau hyn yn amrywio (Arddangosyn 19). Ni ddarparwyd unrhyw wybodaeth am Ysbyty Bronglais.

Arddangosyn 19: Trefniadau asesu cyn llawdriniaeth

	Ysbyty Bronglais	Ysbyty Glangwili	Ysbyty Tywysog Philip	Ysbyty Llwynhelyg
Adran bwrpasol	-	✗	✓	✓
Dan arweiniad nyrs	-	Yn rhannol	Yn rhannol	Yn rhannol
Ar gael pum diwrnod yr wythnos	-	✓	✓	✓
Gwasanaeth orthopedeg penodol	-	✗	✗	✓
Cydgysylltu trefnu apwyntiadau	-	Swyddfa apwyntiadau	Swyddfa apwyntiadau	Cydgysylltwyr rhestri aros

Ffynhonnell: Arolwg o Fyrddau Iechyd Swyddfa Archwilio Cymru

3.2 Yn ôl ein harolwg o gleifion a gafodd lawdriniaeth i osod pen-glin newydd, roedd pob un o'r cleifion wedi cael asesiad cyn y llawdriniaeth ac eithrio un claf yn Ysbyty Llwynhelyg a ddywedodd iddo gael asesiad cyn y llawdriniaeth ar ôl cael ei dderbyn i'r ysbyty. Dylai asesiadau cyn llawdriniaeth gael eu cynnal gyda rhybudd rhesymol er mwyn lleihau nifer yr asesiadau sy'n gorfod cael eu canslo'n annisgwyl os bydd claf angen ymyrraeth bellach cyn y llawdriniaeth. Yn y Bwrdd Iechyd, roedd 24.5 y cant o gleifion yn cael eu hasesu llai na thair wythnos cyn y llawdriniaeth.

3.3 Wrth roi enw claf ar y rhestr, mae'n bwysig ystyried manteision y llawdriniaeth ac osgoi rhoi triniaethau sydd ag effeithiolrwydd clinigol cyfyngedig yn ôl y gwaith ymchwil[2]. Ar gyfer y cyfnod 2012-13, nodwyd bod cyfradd y triniaethau ag effeithiolrwydd clinigol cyfyngedig yn uchel ledled ardaloedd gwahanol y Bwrdd Iechyd, a'r gyfradd yn Sir Benfro oedd yr uchaf yng Nghymru (Arddangosyn 20).

Arddangosyn 20: Cyfradd y triniaethau ag effeithiolrwydd clinigol cyfyngedig fesul 100,000 o'r boblogaeth 2012-13

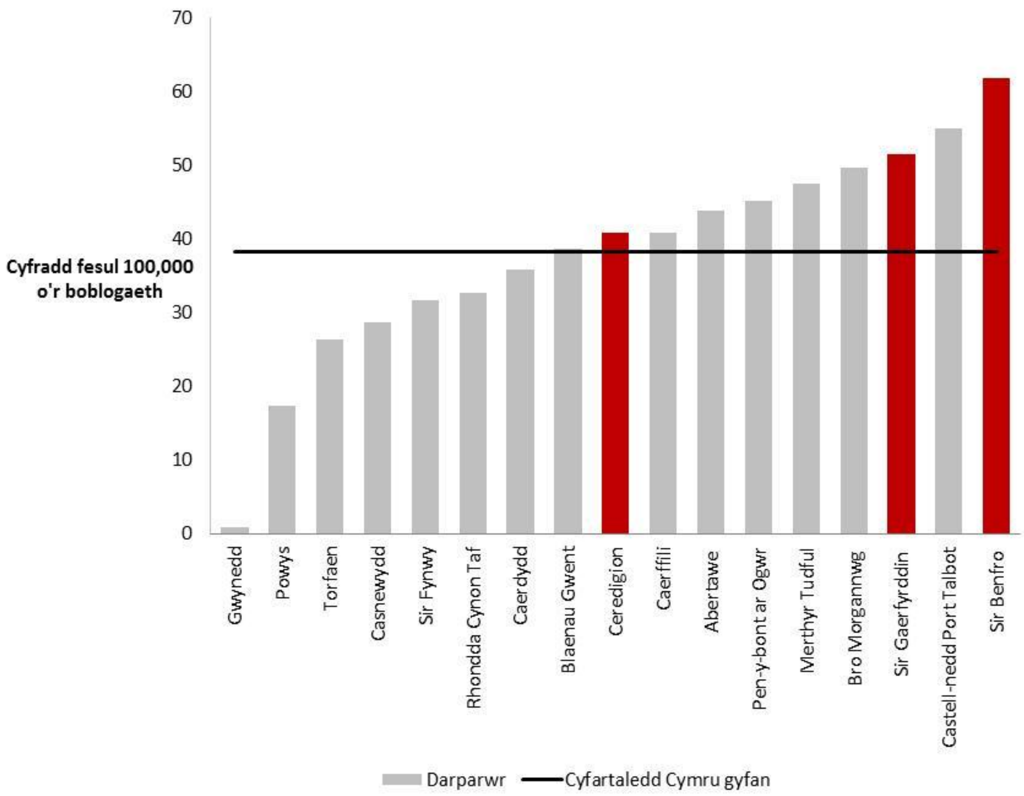

Ffynhonnell: Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru

2 Mae'r triniaethau a adolygwyd yn cynnwys datgywasgu ar y meingefn, torri disg rhyngfertebrol, uno cymal arall y meingefn, dileu nam ar y meingefn, biopsi o'r meingefn, dadnerfogi cymal ffased meingefn fertebra ac archwilio'r meingefn.

3.4 Wrth roi enw claf ar y rhestr, mae hefyd yn bwysig ystyried y posibilrwydd o'i drin fel claf allanol er mwyn osgoi ei gadw yn yr ysbyty yn ddiangen. Mae'r BADS wedi argymell nifer o driniaethau orthopedeg sy'n addas ar gyfer cleifion allanol. Yn y gorffennol roedd y rhain yn rhan o fframwaith rheoli perfformiad Llywodraeth Cymru, gyda tharged o 80 y cant. Ar gyfer blwyddyn ariannol 2012-13, roedd canran y triniaethau orthopedeg a argymhellir a gwblhawyd ar gyfer cleifion allanol yn ysbytai Llwynhelyg, Glangwili a Bronglais yn cymharu'n dda â gweddill Cymru (Arddangosyn 21) er bod perfformiad yn is na'r targed o 80 y cant. Roedd perfformiad Ysbyty Tywysog Philip yn sylweddol is, sef 51 y cant.

Arddangosyn 21: Canran y triniaethau orthopedeg a argymhellwyd gan BADS a gwblhawyd ar gyfer cleifion allanol 2012-13

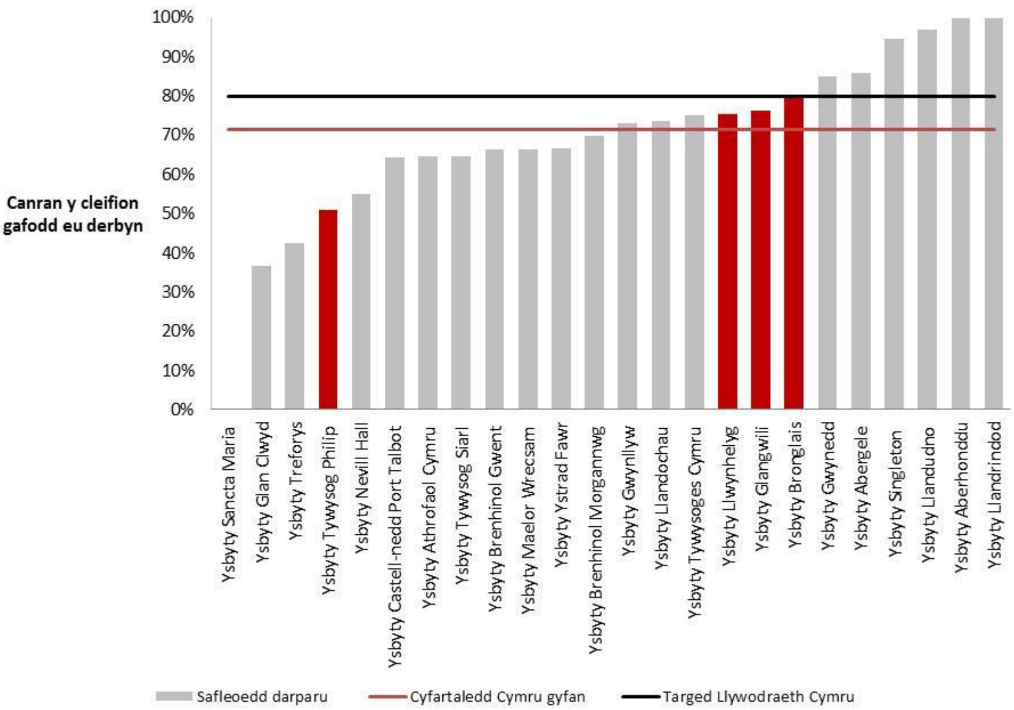

Ffynhonnell: Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru

Noder: Mae cyfleusterau ysbytai preifat a gwblhaodd waith ar ran y GIG wedi eu cynnwys.

3.5 Er mwyn sicrhau bod y canlyniad gorau posibl i gleifion yn deillio o ymyriad llawfeddygol, mae byrddau iechyd wedi mabwysiadu'r rhaglen Adferiad Gwell Ar ôl Llawdriniaeth. Mae hyn yn cynnwys sefydlu 'ysgol ar y cyd' i ddarparu sesiynau addysgol ar gyfer cleifion sydd ar fin cael llawdriniaeth i osod clun neu ben-glin newydd. Mae cymorth yn cynnwys cyfle i gleifion ddysgu am ymarferion a thechnegau ffisiotherapi a fydd yn cyflymu'r broses o wella ar ôl y llawdriniaeth. Cynhelir yr 'ysgol ar y cyd' cyn derbyn claf i ysbyty, ac mae'r gwaith ymchwil yn dangos bod egwyddor yr 'ysgol ar y cyd' yn helpu'r claf i wella yn gynt ar ôl llawdriniaeth a'i helpu i aros yn yr ysbyty am lai o amser. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi sefydlu'r 'ysgol cymalau'; ond dim ond Ysbyty Llwynhelyg sy'n cynnig hyn.

3.6 Mae canran y cleifion sy'n aros dros 26 wythnos i gael eu derbyn fel cleifion preswyl neu gleifion allanol wedi bod yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan ers Gorffennaf 2012; fodd bynnag, mae perfformiad wedi gwella ers mis Chwefror 2014 ac mae wedi bod yn is na chyfartaledd Cymru gyfan ers Mehefin 2014 (Arddangosyn 22). Bydd yr amseroedd aros hirach ar gyfer apwyntiadau cleifion allanol, a'r cyfnod yn aros am brofion diagnosteg, yn effeithio ar allu'r Bwrdd Iechyd i drin y rhai sydd angen eu derbyn i'r ysbyty o fewn 26 wythnos, ond bydd gwelliannau mewn amseroedd aros diagnostig wedi cael effaith gadarnhaol.

Arddangosyn 22: Canran y cleifion yn aros dros 26 wythnos i gael eu derbyn fel cleifion preswyl neu gleifion allanol rhwng mis Ebrill 2012 a mis Ionawr 2015

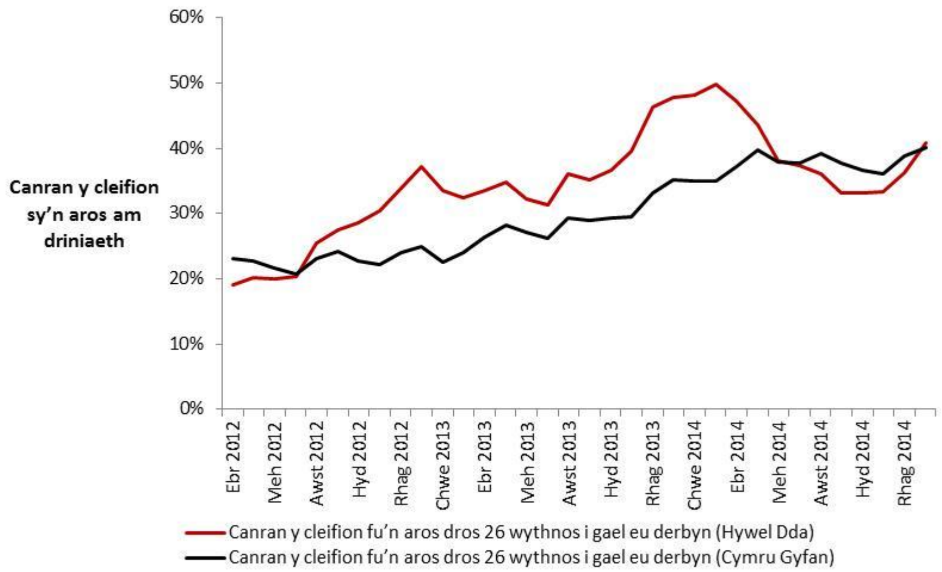

Ffynhonnell: Uned Gyflawni Llywodraeth Cymru

Derbyniadau

3.7 Er mwyn osgoi unrhyw gyfnodau aros dros nos diangen yn yr ysbyty a manteisio'n llawn ar nifer y gwelyau sydd ar gael, mae'n arfer da derbyn cleifion ar ddiwrnod eu llawdriniaeth. Targed Llywodraeth Cymru yw bod o leiaf 64 y cant o gleifion yn cael eu derbyn ar ddiwrnod y llawdriniaeth. Ledled y Bwrdd Iechyd, Ysbyty Llwynhelyg sydd â'r gyfran fwyaf o gleifion sy'n cael eu derbyn ar ddiwrnod y llawdriniaeth (75 y cant) (Arddangosyn 23). Mae perfformiad safleoedd eraill yn amrywio, a pherfformiad Ysbyty Tywysog Philip (50 y cant) yw'r isaf, ac yn is na tharged Llywodraeth Cymru.

Arddangosyn 23: Canran y cleifion orthopedeg dewisol a dderbyniwyd ar ddiwrnod eu llawdriniaeth 2012-13

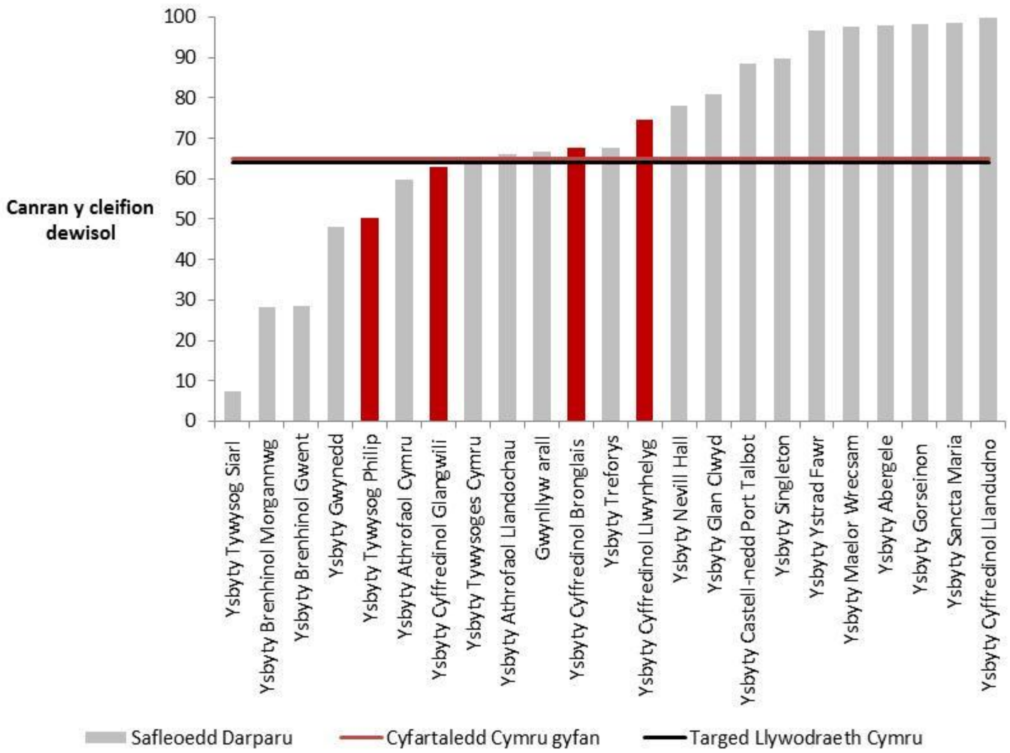

Ffynhonnell: Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru

3.8 Mae gan y Bwrdd Iechyd wardiau pwrpasol ar gyfer gweithgarwch orthopedeg dewisol. Mae nifer y gwelyau sydd ar gael wedi lleihau dros y tair blynedd diwethaf, o 132 yn 2010-11 i 110 yn 2013-14, sef gostyngiad o 16.6 y cant. Fodd bynnag, mae cyfradd defnyddio'r gwelyau hyn hefyd wedi gostwng 1.3 y cant, o 83.6 y cant yn 2010-11 i 82.3 y cant yn 2013-14, gan ostwng i 76.7 y cant yn 2012-13. Mae hyn yn cymharu â chyfradd defnyddio gwelyau optimaidd (85 y cant). Mae hyn yn awgrymu bod yna gyfleoedd i gynyddu llif cleifion neu leihau faint o welyau sydd ar gael ymhellach. Fodd bynnag, mae perfformiad ar safleoedd gwahanol yn amrywio, ac mae cyfraddau defnyddio gwelyau yn uchel yn Ysbyty Bronglais o gymharu â lefel defnyddio gwelyau isel iawn yn Ysbyty Tywysog Philip (Arddangosyn 24). Mae cyfraddau Ysbyty Tywysog Philip wedi bod yn is na'r safleoedd eraill yn gyson.

Arddangosyn 24: Nifer y gwelyau sydd ar gael a chyfraddau defnyddio gwelyau 2013-14

	Gwelyau sydd ar gael	Cyfradd defnyddio gwelyau (%)
Ysbyty Bronglais	13.9	92.6
Ysbyty Glangwili	37.1	88.8
Ysbyty Tywysog Philip	21.6	48.7
Ysbyty Llwynhelyg	36.9	91.7

Ffynhonnell: Stats Cymru

Aros yn yr ysbyty

3.9 Mae theatrau llawdriniaeth yn rhan bwysig o arhosiad claf orthopedeg dewisol mewn ysbyty, a gall oedi neu ganslo llawdriniaeth arwain at brofiad gwael i gleifion a defnydd aneffeithlon o adnoddau. Gall canslo llawdriniaeth ar ddiwrnod y llawdriniaeth hefyd arwain at danddefnyddio capasiti theatrau. Ni lwyddodd y Bwrdd Iechyd i ddarparu gwybodaeth am ddefnyddio theatrau orthopedeg yn ysbytai Bronglais a Llwynhelyg. Yn yr ysbytai eraill, nodwyd bod rhwng 78 a 94 y cant o gapasiti theatrau'n cael ei ddefnyddio yn Ysbyty Glangwili, a rhwng 91 a 99 y cant yn Ysbyty Tywysog Philip dros gyfnod tri mis rhwng Ionawr 2013 a Mawrth 2013. Mae hyn yn cymharu â tharged 95 y cant Llywodraeth Cymru. Ni chawsom wybodaeth am berfformiad defnyddio theatrau gan bob bwrdd iechyd, felly nid oedd modd gwneud cymhariaeth.

3.10 Ni lwyddodd y Bwrdd Iechyd i adrodd ar nifer y sesiynau theatr a ganslwyd. Ar draws y sesiynau a gynhaliwyd, pump y cant oedd cyfradd y llawdriniaethau a ganslwyd gan y Bwrdd Iechyd yn 2012-13, er nad oes gwybodaeth ar gael am Ysbyty Bronglais. Ysbyty Llwynhelyg oedd â'r gyfradd uchaf o lawdriniaethau a ganslwyd yn y Bwrdd Iechyd (saith y cant). Roedd Llywodraeth Cymru eisoes wedi gosod targed ar gyfer llawdriniaethau a ganslwyd ar ddiwrnod y llawdriniaeth o ddau y cant. Er nad yw'r gyfradd o lawdriniaethau a ganslwyd yn y Bwrdd Iechyd yn llawdriniaethau a ganslwyd ar ddiwrnod y llawdriniaeth yn unig, mae angen archwilio'r cyfraddau uwch hyn i ddeall y rhesymau pam bod llawdriniaethau'n cael eu canslo. Nid oedd pob bwrdd iechyd yn gallu adrodd ar gyfraddau canslo llawdriniaethau, felly nid oedd modd gwneud cymhariaeth.

Rhyddhau cleifion

3.11 Hyd arhosiad cyfartalog claf orthopedeg dewisol yn y Bwrdd Iechyd yw 3.2 diwrnod, sy'n is na tharged pedwar diwrnod Llywodraeth Cymru, a'r isaf yng Nghymru. Mae perfformiad pedwar ysbyty'r Bwrdd Iechyd yn amrywio, ond mae pob un yn cyrraedd targed Llywodraeth Cymru. Yr hyd arhosiad byrraf ar gyfartaledd yw 2.5 diwrnod yn Ysbyty Glangwili, a'r hyd arhosaf hiraf ar gyfartaledd yw 3.7 diwrnod yn Ysbyty Bronglais.

3.12 Mae'r hyd arhosiad cyfartalog ar gyfer cleifion sy'n cael llawdriniaeth i osod clun a phen-glin newydd hefyd yn cydymffurfio â thargedau Llywodraeth Cymru a bennwyd ar gyfer y triniaethau hyn (Arddangosyn 25), ac eithrio ar gyfer llawdriniaethau i osod clun newydd yn Ysbyty Tywysog Philip, sy'n 6.4 diwrnod ac yn hirach na tharged Llywodraeth Cymru.

Arddangosyn 25: Hyd arhosiad cyfartalog ar gyfer llawdriniaethau dewisol i osod clun a phen-glin newydd rhwng Ebrill 2012 a Hydref 2013

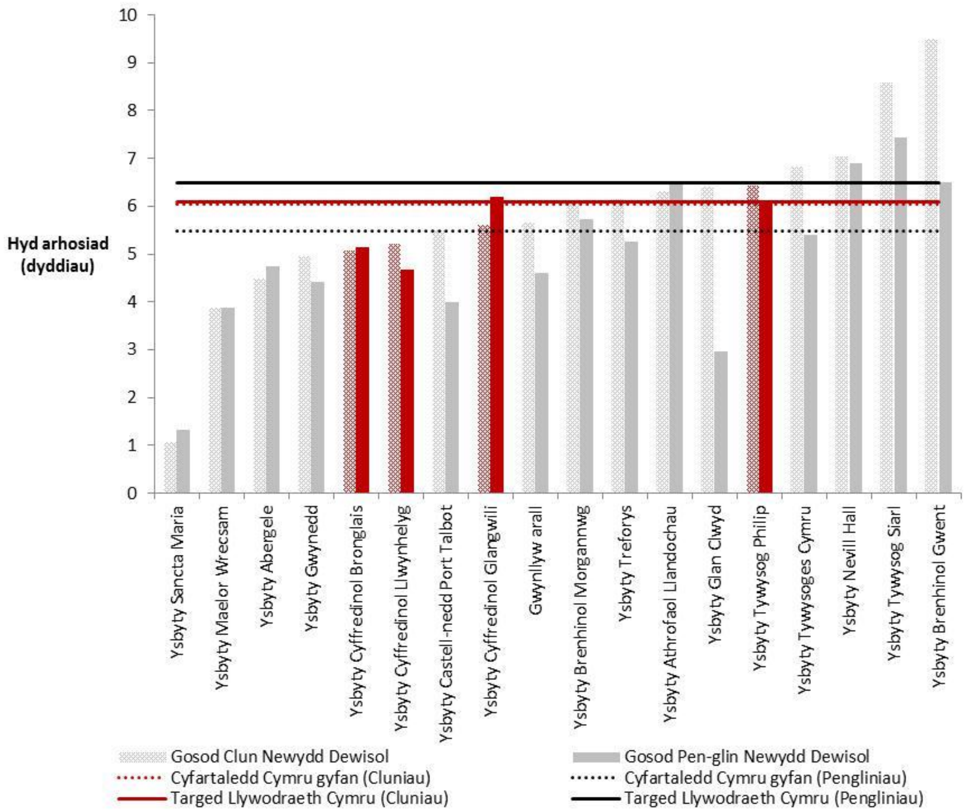

Ffynhonnell: Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru

3.13 Mae'r gost gyfartalog o gyfnod claf orthopedeg dewisol yn yr ysbyty yn y Bwrdd Iechyd ar gyfer 2012-13 (£3,807) yn is na chyfartaledd Cymru gyfan, a'r gost hon yw'r isaf ond un yng Nghymru. Bydd yr hyd arhosiad cyfartalog byrrach yn dylanwadu ar y gost, ond bydd costau eraill yn gysylltiedig â staff a chyfarpar yn ffactorau pwysig.

3.14 Un ffactor sy'n dylanwadu ar gost triniaeth yw'r gost sy'n gysylltiedig â phrosthesisau. Roedd cost prosthesisau fesul cyfnod yn y Bwrdd Iechyd yn uwch na chyfartaledd Cymru yn 2010-11 a 2011-12, a'r gost hon oedd yr uchaf ond un yng Nghymru (Arddangosyn 26).

Arddangosyn 26: Cost prosthetig gyfartalog fesul cyfnod yn 2010-11 a 2011-12

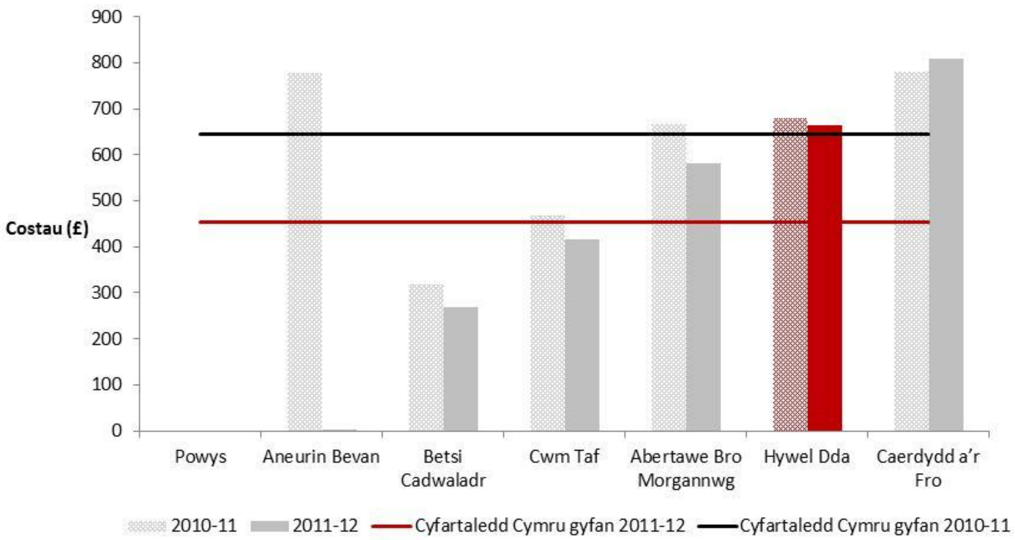

Ffynhonnell: Ffurflenni costau Cymru

3.15 Ar gyfer y cyfnod 2012-13, roedd y gost ar gyfer claf allanol orthopedeg dewisol (£1,028) yn is na chyfartaledd Cymru gyfan (Arddangosyn 27); fodd bynnag, roedd y gost fesul diwrnod gwely claf preswyl dewisol (£1,328) yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan. Pe bai perfformiad yn erbyn y triniaethau orthopedeg BADS yn Ysbyty Tywysog Philip yn gwella i'r lefel 80 y cant a argymhellir, gallai'r gwahaniaeth rhwng cost claf allanol a chost diwrnod gwely claf preswyl greu tua £85,000 y flwyddyn.

Arddangosyn 27: Cost gyfartalog fesul claf allanol orthopedeg dewisol a diwrnod gwely claf preswyl 2012-13

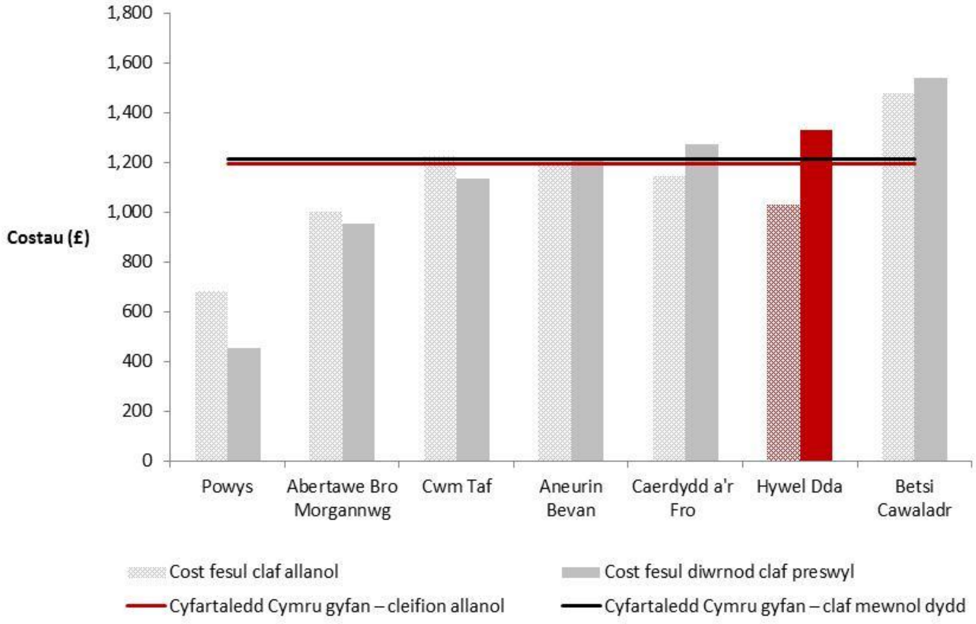

Ffynhonnell: Ffurflenni costau Cymru

Rhan 4

4 Apwyntiadau dilynol a chanlyniadau

Trefniadau dilynol

4.1 Ar ôl cael eu rhyddhau o’r ysbyty, dylai cleifion sydd wedi cael llawdriniaeth i osod clun neu ben-glin newydd gael apwyntiad dilynol rhwng chwe wythnos a thri mis i gael eu rhyddhau. Ni allai’r Bwrdd Iechyd adrodd ar faint o gleifion a oedd wedi cael apwyntiad dilynol o fewn yr amserlen benodedig. Fodd bynnag, dangosodd ein harolwg o gleifion fod 98 y cant o gleifion a gafodd lawdriniaeth i osod pen-glin newydd wedi cael apwyntiad dilynol ar ôl cael eu rhyddhau (Arddangosyn 28), sy’n uwch na chyfartaledd Cymru gyfan. Roedd 93 y cant o’r rhain wedi cael yr apwyntiad dilynol o fewn yr amserlenni penodedig.

Arddangosyn 28: Canran y cleifion yn yr arolwg o gleifion a gafodd lawdriniaeth i osod pen-glin newydd a gafodd apwyntiad dilynol ar ôl cael eu rhyddhau o’r ysbyty

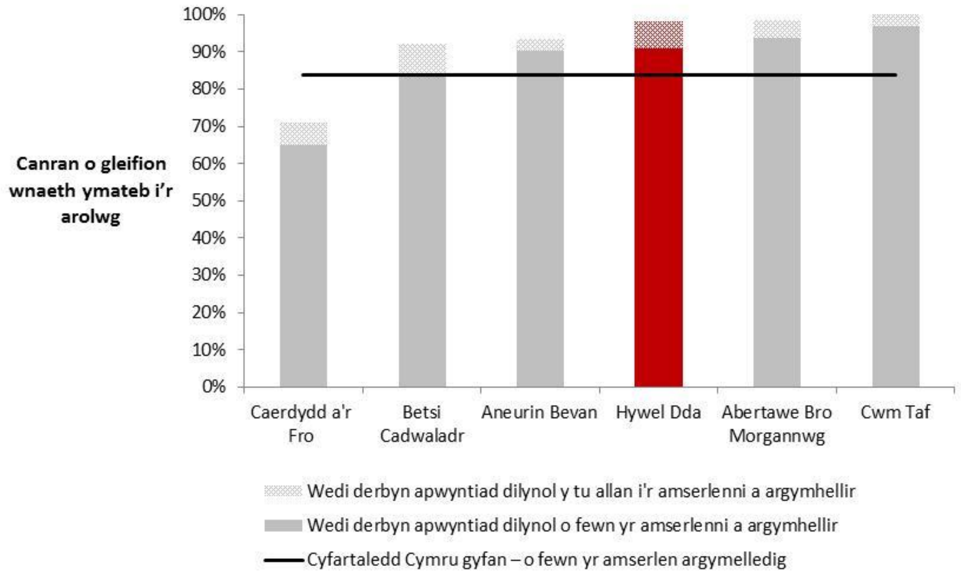

Ffynhonnell: Arolwg Swyddfa Archwilio Cymru o Gleifion a Gafodd Lawdriniaeth i Osod Pen-glin Newydd

Canlyniadau a phrofiad cleifion

4.2 I lawer o gleifion, gall llawdriniaeth fod yn brofiad cadarnhaol sy'n newid eu bywydau ac yn gwella eu hansawdd bywyd yn sylweddol, ond gall pethau fynd o chwith ambell waith. Fel rhan o'n gwaith aethom ati i adolygu amrywiaeth o ddangosyddion i ddeall i ba raddau y mae'r profiadau hyn yn niweidiol i gleifion yn y tymor byr a'r hirdymor.

4.3 Os yw claf yn dal haint mewn safle llawfeddygol mae'n bosibl y bydd yn rhaid iddo aros yn hirach yn yr ysbyty. Aethom ati i adolygu cyfradd yr heintiau mewn safleoedd llawfeddygol ar gyfer llawdriniaeth i osod cluniau a phengliniau newydd. Mae tua 42 y cant o weithgarwch orthopedeg dewisol yn y Bwrdd Iechyd yn ymwneud â'r triniaethau hyn. Mae cyfradd yr heintiau mewn safleoedd llawfeddygol ar gyfer llawdriniaeth i osod cluniau a phengliniau newydd yn is ym mhob safle na chyfartaledd Cymru gyfan, ac ni chofnodwyd unrhyw heintiau yn Ysbyty Glangwili (Arddangosyn 29). Targed Llywodraeth Cymru yw sero y cant.

Arddangosyn 29: Cyfraddau heintiau mewn safleoedd llawfeddygol ar gyfer arthrosgopi cluniau a phengliniau

Ysbyty	Cyfradd heintiau mewn safleoedd llawfeddygol (cluniau)	Cyfradd heintiau mewn safleoedd llawfeddygol (pengliniau)
Bronglais	1.3	0
Glangwili	0	0
Tywysog Philip	0	0.7
Llwynhelyg	0.6	1.4
Cyfartaledd Cymru gyfan	1.5	1.8

Ffynhonnell: Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru

4.4 Ar gyfer yr un cyfnod, nodwyd hefyd bod cyfraddau aildderbyn cleifion i'r ysbyty yn dilyn llawdriniaeth ddewisol i osod clun newydd, a chyfraddau marwolaeth ar gyfer derbyniadau orthopedeg dewisol yn well na chyfartaledd Cymru gyfan ac ymysg yr isaf yng Nghymru. Fodd bynnag, er bod cyfradd aildderbyn cleifion yn dilyn llawdriniaeth ddewisol i osod pengliniau newydd yn gymharol fach, y gyfradd hon yw'r uchaf yng Nghymru (Arddangosyn 30).

Arddangosyn 30: Cyfraddau aildderbyn cleifion a chyfraddau marwolaeth ym maes llawdriniaeth orthopedeg ddewisol 2012-13

Dangosydd	Hywel Dda	Cyfartaledd Cymru gyfan
Canran y cleifion a aildderbyniwyd o fewn 28 diwrnod o gael llawdriniaeth i osod clun newydd	0.7	0.9
Canran y cleifion a aildderbyniwyd o fewn 28 diwrnod o gael llawdriniaeth i osod pen-glin newydd	0.2	0.1
Marwolaethau yn yr ysbyty fesul 100 o dderbyniadau orthopedeg dewisol	0.02	0.06
Marwolaethau o fewn 30 diwrnod o ryddhau cleifion orthopedeg dewisol, fesul 100 o dderbyniadau orthopedeg dewisol	0.03	0.10

Ffynhonnell: Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru

4.5 Mae oes clun neu ben-glin artiffisial yn amrywio oherwydd nifer o ffactorau, ond maen nhw'n gallu para dros 20 mlynedd ar gyfartaledd. Fodd bynnag, wrth i oedran cyfartalog y boblogaeth gynyddu, mae'r tebygolrwydd o roi llawdriniaeth i ail-wneud y cymal newydd yn cynyddu hefyd. Fodd bynnag, gall ail-wneud llawdriniaethau ddangos nad oedd y llawdriniaeth wreiddiol i osod cymal newydd yn effeithiol. Mae'r gyfradd ail-wneud llawdriniaethau i osod cluniau a phengliniau newydd ledled Hywel Dda ymysg yr uchaf yng Nghymru, a'r gyfradd ar gyfer ail-wneud llawdriniaethau i osod cluniau newydd yn Sir Benfro yw'r uchaf yng Nghymru (Arddangosyn 31).

Arddangosyn 31: Cyfraddau ail-wneud llawdriniaethau fesul 10,000 o’r boblogaeth 2012-13

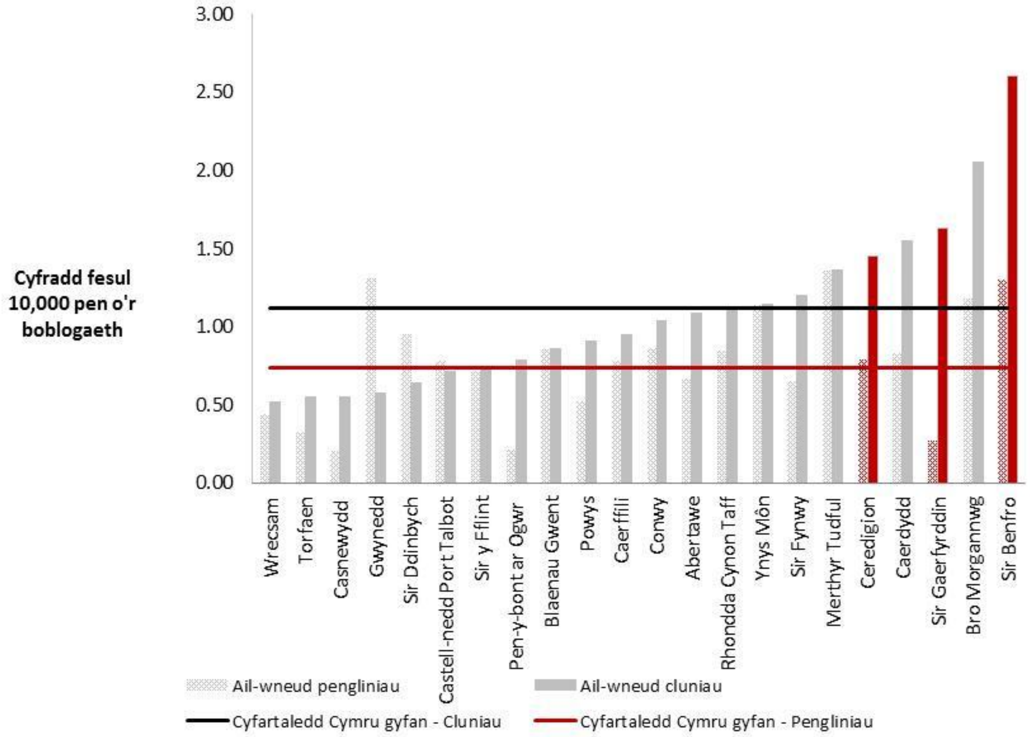

Ffynhonnell: Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru

4.6 Fel rhan o’n harolwg o gleifion a gafodd lawdriniaeth i osod pen-glin newydd, gofynnwyd i gleifion a oedd eu llawdriniaeth wedi gwella eu symptomau. Dywedodd ychydig yn llai nag 82 y cant o gleifion y Bwrdd Iechyd fod y llawdriniaeth wedi gwella eu symptomau’n rhannol neu’n sylweddol (Arddangosyn 32). Y ganran hon oedd yr uchaf ond un yng Nghymru ac yn uwch na chyfartaledd Cymru gyfan. Fodd bynnag, roedd sylwadau cleifion mewn ysbytai gwahanol yn amrywio, gyda dim ond 71 y cant o gleifion Ysbyty Llwynhelyg yn nodi gwelliannau, o gymharu â 75 y cant yn Ysbyty Bronglais ac 89 y cant yn Ysbyty Tywysog Siarl.

Arddangosyn 32: Canran y cleifion a ddywedodd fod eu llawdriniaeth i osod pen-glin newydd wedi gwella eu symptomau'n rhannol neu'n sylweddol

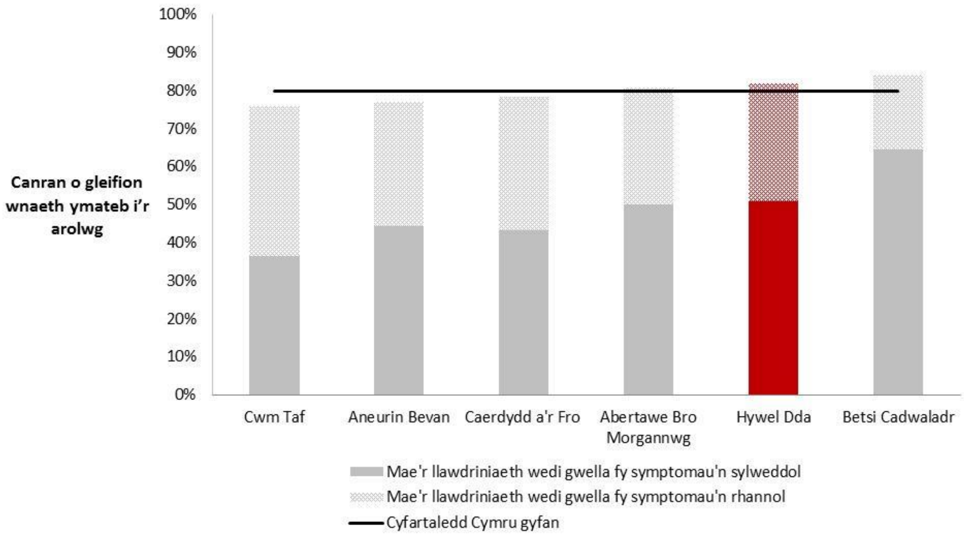

Ffynhonnell: Arolwg Swyddfa Archwilio Cymru o Gleifion a Gafodd Lawdriniaeth i Osod Pen-glin Newydd

4.7 Dywedodd y Bwrdd Iechyd ei fod yn defnyddio sgoriau Cluniau a Phengliniau Rhydychen i fesur effaith llawdriniaethau i osod cymalau newydd, ynghyd â data cleifion a gyflwynir i Gofrestrfa Genedlaethol y Cymalau. Nodir bod hyn yn ymarfer da.

4.8 Dywedodd y Bwrdd Iechyd ei fod wedi cynnal nifer o arolygon boddhad cleifion dros y 12 mis diwethaf hefyd er mwyn casglu safbwyntiau cleifion orthopedeg. Yn 2012-13, cofnododd y Bwrdd Iechyd 110 o gwynion yn ymwneud â gwasanaethau orthopedeg, sef 1.8 y cant o'r holl dderbyniadau orthopedeg dewisol. Mae llawer o fyrddau iechyd yn methu adrodd ar nifer y cwynion sy'n ymwneud yn benodol â gwasanaethau orthopedeg, felly nid oes modd gwneud cymhariaeth.

Atodiad 1

Ffynonellau data

Mae'r ffynonellau data a ddefnyddiwyd i lywio'r arolwg gorfodol o wasanaethau orthopedeg yn cynnwys:

- Arolwg o Fyrddau Iechyd Swyddfa Archwilio Cymru a ofynnodd am ddata amrywiol yn ymwneud ag:
  - Atgyfeiriadau gan feddygon teulu
  - CMATS
  - Cleifion allanol orthopedeg
  - Gwasanaethau therapi
  - Gwasanaethau radioleg
  - Asesiad cyn y llawdriniaeth
  - Gwelyau orthopedeg
  - Theatrau llawdriniaeth
  - Staffio meddygol
  - Profiad cleifion
  - Gwybodaeth ariannol
- Cronfa Ddata Cyfnodau Gofal Cleifion Cymru
- Stats Cymru (www.statscymru.cymru.gov.uk)
- Arsyllfa Iechyd y Cyhoedd
- Arolwg Swyddfa Archwilio Cymru o Gleifion a Gafodd Lawdriniaeth i Osod Pen-glin Newydd
- Ffurflenni costau Cymru

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales
Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn Testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru